

645/3
1982/3

საქართველოს
საბავშვო ჟურნალი

გვი
1982

ISSN 0821-1509

საქართველოს ბავშვი

9
1982

სახლის რაიონი. სოფელი ჩიხა. საშუალო სკოლის ახალი შენობა.

დ. იაკობაშვილის ფოტო

„საქართველოს ქალი“

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის
ყოველთვიური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მხა-
ტერულ-ლიტერატურული თურნალი.

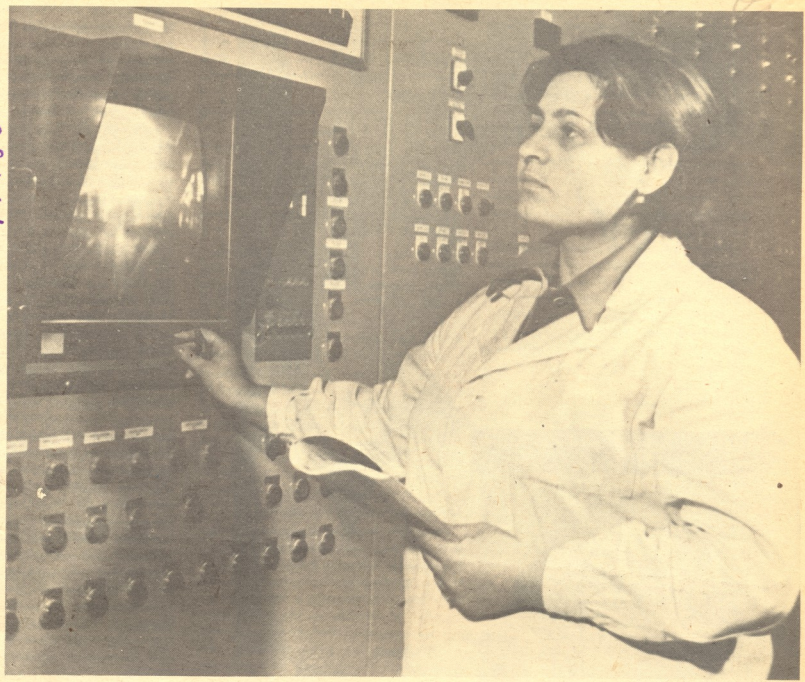

«САКАРТВЕЛОС КАЛИ»

Ежемесячный общественно-политический
и художественно-литературный журнал
— ЦК КП Грузии.

17486

საქართველოს ქიმიკოს ზახარია

მეორედ დაბადება

ზახარია ზახარია
უკრაინელი ქიმიკოსი
ქარხნის
50
წლისთავისათვის

ხალხების ჩამომავალი ზვენი წინაგრე-
 ში განთქმული იყვნენ თავიანთი წილი-
 სული სიმდიდრით, ლითონნაკეთობა
 სირთული და სინატიფით. საუკუნეობით
 შემონახული ოქროს, ვერცხლის, ტყვიის,
 პრინჯაოს, სპილენძის თუ რკინის ნივთე-
 ბი უტყუარი დასტურია ქართული მეტა-
 ლურგიის უძველესი ისტორიისა. ამასვე
 ადასტურებს აღმოჩენილი ლითონსაღნო-
 ბი ლუღმეობაც.

ყველაფერი ეს ერის აყვავების ადრეულ
 ეპოქას მიეკუთვნება. ხანგრძლივი შემო-
 სევდით დარბეული ქართველები დიდ-
 იანს ეძიებდნენ ძლიერ და ერთგულ მო-
 კავშირებს და ერთმორწმუნე რუსეთთან

დამპოზილებით მოითქვეს განანამები სუ-
 ლი. დამოყვრების მე-200 წლისთავის იუ-
 ბილცე კარზეა მომდგარი.

საქართველო მსოფლიო საქონელბრუნ-
 ვაში გასულ საუკუნეში ჩაება ჭიათური-
 დან გატანილი მანგანუმის მადნით. დიდი
 აკაის მიერ წამოწყებულ საქმეს მალე
 სხვა მესვეურნი გამოჰჩნდნენ. პიუზის
 ქურუმს კი საამისოდ არც დრო გააჩნდა,
 არც კომერციული ალღო და არც სათა-
 ნადო სახსრები.

ადგილობრივი და უცხოელი მრეწველე-
 ბი შეესივნენ ყვირილის ზეგნებს. მტაცებ-
 ლური ექსპლუატაციით მოპოვებული „შა-
 ვი ოქრო“ მთელი მსოფლიოტმაზარებს. ამ

სსრ სსრ კავშირის
 საქართველოს
 ქიმიკოსი
 ზახარია

განმის ქველობა ხალხს კი ერთი პრი-
მითული ღუმელიც არ გააჩნდა ლითონ-
ური მანქანების გამოსადნობად. ასე
გრძელდებოდა საქართველოში საბჭოთა
ხელსუფლების დამყარებამდე.

სერგო ოჯოგინიძე 1924 წლის მაისში
ამბობდა:

„ქართველი ამხანაგებისათვის ასევე ბო-
რტყობიერება იქნებოდა, თუ მანქანე-
რის არსებობის პირობებში სერობოვად
არ დაყენებდნენ და ბოლომდე არ მი-
ყვანდნენ ფერმანგანუმის ქარხნის მშე-
ნებლობის საკითხს, თუ ხელში არ აიღებ-
დნენ მანქანუმის მშენებლობას და აკე-
ცივდნენ მანქანობას არ მისცემდნენ თა-
ვიანთ ქვეყანას“.

მანქანუმის მანძის გადაშაშაშაველი
ელექტრომეტალურული ქარხნის აგება
სხვა პრობლემებთან იყო დაკავშირებული.
დღის წესრიგში იდგა ენერჯეტიკული ბა-
ზის შექმნის აუცილებლობა. აიგო ზაქისის
და რომანოვის ჰიდროელექტროსადგურ-
ები, რის შემდეგ პირველი ხუთწლედის
საბჭოთაო სიაში შეიტანეს ზესტალუმის

ზადისის შესამონებლად და ქარხნის მხა-
ვებ ტრანსპორტთან (ზესტალუმის გახ-
ლობად) მუშათა ქალაქის შენებლობის
დაწყებას დასასრულებად.

2 ივნისს მოხდა მუშათა ქალაქის გახა-
საშუებელი ადგილის მიღება და იმავე დღეს
საშუებელი ჩაყვარა მუშათა საცხოვრე-
ბელ 6 სახლს“.

ბურთი მდგვიანებით, იმავე წლის ნოემ-
ბერში დამოუკიდებელი კორპუსის მშე-
ნებლობა, ქართული საბჭოთა მეტალურ-
გიის პირველი ენთუსიასტების ძირითადი
იარაღი მხოლოდ წერაქვი და ბარი იყო.
სხვა შევანიზებზე ოცნება არ შეეძლო.
ასე დაიწყო ახალი ქართული საბჭოთა
მეტალურგიის აგვანი.

დღევანდელი და მომავალი თაობები დი-
დებულ მოისხმებენ ქარხნის პირველ მშე-
ნებელ სახელოვან ადამიანებს, რომელთა
შორის იყვნენ რ. მამალაძე, შ. ლორია,
კ. ბარბაქაძე, ი. აბულაძე, ი. გოგობერიძე,
მ. ნითელაშვილი, პ. ალაფიძე, ალექ-
სანდრე და ლევან ნებიერიძეები და სხვები.

ახალი სანარმო გიგანტის მშენებლო-
ბის პარალელურად თბილისში, დიდუბეში
აგებულ საცდელ ფეროსანობა ღუმელთან
ანორმალურ ზესტალუმელ მეტალურგია
მომავალ კადრები. ამ დიდ ეროვნულ და
საბჭოთაო საქმეს სათავეში იდგა ქარ-
თული მეტალურგიის მედროზე გ. ნიკო-
ლაძე, რომელსაც ნითობა მიღებული
პქონდა უკრაინულ ბრძმებებთან.

თბილისის საცდელ ღუმელთან პირველი
გ. ნიკოლაძის მზრუნველობით და-
ხელმძღვანელებს პირველი მეტალურგი ინჟინ-
რები ი. ლორთქიფანიძე, ა. ხვიჩია, გ. შა-
თორიშვილი, შ. ფსაკაძე, ვ. შალაძე, ი. კე-
კელიძე, დ. ჩიკაშაძე და სხვები. ცეცხლ-
თან და ლითონთან მორკინალია ამ სახე-
ლოვან პლადამში განსაკუთრებული კა-
ტეგით უნდა მოეხისენიოთ ქართველი ქა-
ლუხი თამარ ახობაძე და ელისაბედ ნადი-
რაძე.

1933 წლის 28 ოქტომბერი... მომავალი
გიგანტის პირველი რიგი მწყობრშია. ღამის
პირველი საათია, ინჟინერ-ტექნიკური პერ-
სონალი და ახალბედა მდინარელები ელვა-
ვენ ღუმელის ჩასართავ ღილაკთან დგას
ელისაბედ (ლბიკო) ნადირაძე. ერთხელ
კიდევ შემოუარეს ღუმელის გარსაცმს, კაზ-
მის მიწროდებელ ბუნიკერს, უდიდესი სი-
მძალის ელექტროსადგენს და გიგა
ბრძანება.

ქალის თითის შეხებით ღუმელში ჩაშე-
ბულ ელექტროდებზე რკალი შეიკრა, აგუ-
გუნდა საბჭოთა მეტალურგიის პირში...
ვევბა გოლი... სწრაფად ყლაპავდა კია-
თურულ მანქანებს, კოქსს, კირქვას, რკი-
ნის ბურბურბულას. ხურდებოდა ღუმელი,
სულ მაღლა იწედა ტემპერატურა, ნელ-
ნელა დნებოდა კაზმი და აი, 30 ოქტომ-
ბრის 15 საათზე და 37 წამზე ქაზმა იგ-
როილა... დიანობა პირველი საბჭოთა ქარ-
თული შენადობი. აღტაცებულ ადამიან-
ები ერთმანეთს უღოცადნენ უდიდეს გა-

მარჯვენას. ეს ისტორიული მოვლენა სს-
სწრაფად ავიწიდა მოსკოვს, კრემლს...

მას შემდეგ თითქმის ხახვარა საუკუ-
ნებ გავლენა. ოეობლარმა ქარხანამ მოიპო-
ვა იცვლია სახე. სულ სხვადასხვა პირველი
ღუმელი და ამ ცოტა ხნის წინათ ამოქ-
მდებული № 30 მძალევი, დახურული
ელექტროსადგენი ღუმელი. აი როგორი
განსხვავებაა მათ შორის:

მეტალურგია, ღუმელის წინა მხარეს
საკეცი მოდგენს უნოდებენ. გრძელი რკი-
ნისტარანი ნიმიით (რა თქმა უნდა ძალ-
ზე მაღლა ტემპერატურაზე) აქედან ასწო-
რებდნენ ბუნებრივად ჩამოსულ კაზმს ელ-
ექტროდების გარშემო. ახლა დახურულ
ღუმელზეზე ასეთი რამ საჭირო არ არის.
თეორიალიათია გიგანტის კაზმის დობრე-
ბის ტელევიზორის კარანით კონტროლს
უნეს და ამ უზამირის პერიოდში კაზმა-
ობიში მონაწილეობაც კი სწორდება. შიან-
მედედგია სიმძლავრეთა შედარება. პირ-
ველად ამოქმედებული ღუმელის სიმძლავ-
რე 7,5 მეგავატია იყო, ხოლო ახალი, № 30
ღუმელი ზუსტად ათჯერ მეტ ენერჯის
შოიშიმარს. ბუნებრივია, შესაბამისად გაი-
ზარდა პროდუქციის რაოდენობაც. თივდა
პირველად წლიურად 24,000 ტონა შენად-
ნობისათვის გაივალისწინებული ქარხანა
ახლა მომხმარებელს თითქმის ოცჯერ მეტ
ზესტალუმურ მარტის ლითონს აწვდის.
არც იმის ცოდნაა ურიკო, რომ ჩვენებუ-
რი უმაღლესი ხარისხის შენადნობი
მსოფლიოს ოცდაშუთ ქვეყანაში იგზავნება.

ქარხნის სიმძლავრის წარმოიშობა თა-
ვისთავად საამაფოა, მაგრამ ხანგრძლივია
„მეტალურგიული საშუალებების“ გაცნო-
ბა. ფერმანგანუმის გამოისადნობად გე-
ბულ სანარმოში თითქმის ორმოცამდე
სხვადასხვა შენადნობის ტექნოლოგია და-
მუშავდა და ახლა ქარხანა დამსახურებულად
ატარებს საკავშირო ქარხანა-ლაბორა-
ტორიის სახელს. აქ ხშირად იმართება
მეტალურგია საკავშირო სიმპოზიუმები,
სამეცნიერო-ტექნიკური კონფერენციები,
ახეთია ახლა ჩვენი „ფერო“.

„მეტალურგია სამხარეულო“ ყველაზე
ძვირფასი საფირმო ნაწარმად უნდა მი-
ჩივნიოთ ელექტროლბურნი წესით მიღე-
ბული ლითონური მანქანები, რომელიც
სულ უმნიშვნელო რაოდენობით შეიცავს
ფოსფორს და გამოიყენება საცეცხლურ
დანიშნულების ფოლადების ლეგირებისა-
თვის. ამ უნიკალური ტექნოლოგიური სი-
ახლისათვის მის ავტორებს აკადემიკოს
რ. ავალაძეს და შემდგომში ქარხნის ყო-
ფილ მთავარ ინჟინერს გ. სიორიძეს სა-
ხელმწიფო პრემია მიენიჭება.

დიდი სამამულო ომის უბიძმეს წლებში
ეს იყო ახალი სიტყვა მეტალურგიაში
დაკავშირებულად შეიძლება ვთქვათ, რომ
აქაც, ზესტალუმშიც, იქედნობდა ენერგო-
მეტურ გამარჯვება. ომის ქარხანებში
ცოცხალი მსესურველი გაიღო ქარხანამ.
255 მეტალურგმა სამშობლოს სამხრებ-
ლოზე დაასრულა თავისი ღამის სიცოცხ-

ცალის ობტატი
ელისიკო: შალაყელიძე

ფერმანგანუმის ქარხნის მშენებლობა,
რომლის წლიური ნარმადობა 24 თასი
ტონა ლითონი იქნებოდა.

1930 წლის 7 ივნისს გაზეთი „კომუნის-
ტი“ წერდა:

„თბილისში დაბრუნდა სმუ-ს საბჭოს
კომისია, რომელიც გვაზანდით იყო ფე-
რმანგანუმის ქარხნის მშენებლობის სამ-

ლე ვაკაცებს არც ქალები უდებდნენ ტრუსს. ნანა ლილუაშვილი, მარიამ ლებედევა, ოლღა ტრუტაჩიანოვა, ვატიკინე ზოტაჩინა და სხვები ვალმოხდინი დაბრუნდნენ ფრანსტიდან და დიდებული ოჯახები შექმნეს.

ელექტრომეტალურგიაში ახალი ტექნოლოგიური ციკლი დაშუშავდა, რითაც შესაძლებელი გახდა ნახშირბადიანი მანგანუმის უფასოდ გამოდნობა. უფრო მოვიანებით, 1951 წელს ამ მიღწევისათვის სახელმწიფო პრემიის ლაურეატები გახდნენ ი. ლორთქიფანიძე, დ. ჩიკაშუა, გ. შაიინიშვილი, ი. კვეციანი, ვ. მელაძე და ალ. შალაკაილიძე.

ფეროშენადნობთა წარმოება თავისი სპეციფური ხასიათით მძიმეა. ტექნოლოგიური პროცესის დროს დიდი რაოდენობით გამოიყოფა მტვერი და გაზი. საამქროებში შრამა მოითხოვს საქმის უდევს სიყვარულს, ნამდვილ პატრიოტობას. სწორედ ასე წარმოვიდგებთა მეტალურგთა ეს დიდებული ლეგია ვეტერანებით დაწყებული და სადნობ ღუმელებთან, ელექტროლოზურ სექციებთან თუ ლაბორატორიებში მოფუსფუსე დღევანდელ ადამიანებთან დამთავრებული. მათი ჩამოთვლა თითქმის შეუძლებელია.

ვაკაცები ნუ დაგვედურებიან, მაგრამ მათ გვერდით, ლითონთან და ცეცხლთან შერძობილებული ქალები კი ნამდვილად უნდა ვადიდოთ. ან კი როგორ შეიძლება დაიფიქრო ლიხიკო ნადირაძის, თამარ ახობაძის, ეთერ უნჯაძის, ნეოლანა ქათამაძის და სხვათა დეაწლი. შათს დიდებულ ტრადიციებს აგრძელებენ ქიქიურ მცენარეებთან კანდიდატები ელზა ქიჩიაშვილი, შაზინა გოცირიძე, მესამე საამქროს ოსტატო ქარნის პარტიული კომიტეტის მდიანის მოადგილე ელუიშორა შალაკაილიძე. ელუიშორამ ერთი შინაგნულგანი ფაქტი მოიგონა. ქარნის მშენებლობის დასაწყისში აქ ხუთი კომუნისტი და ორი სკკპ წევრის კანდიდატი ყოფილა, ახლა კი სანარმოს საამქროებში და განყოფილებებში მუშაობს პირველადის უფლებით მქონე 26 პარტიული ორგანიზაცია, რომელთა რიგებში ათასამდე კომუნისტია გაერთიანებული.

გრინდიოზული ცვილებები ხდება ქარხანაში ბოლო წლებში. ზესტაფონელ მეტალურგთა ცხოვრებისა და შრომის პირობების გაუმჯობესებისათვის შეუწელებულ ყურადღებას იჩენს საქართველოს კომპარტის ცენტრალური კომიტეტი. ნამდვილად საუბრაო გახდა საქართველოს კომპარტის ცენტრალური კომიტეტის 1973 წლის 19 ივნისისა და 1979 წლის 2 ოქტომბრის დადგენილებები. მათ შესასრულებლად განუელმა მუშაობამ მთლიანად უცვლელა სახე წარმოებას. შეგნდა ატმოსფერული დაბინძურება № 1 საამქროდან, სწრაფად მიმდინარეობს მეთოთხე საამქროს გამმტვერდაბქერი მონსკობილების მშენებლობა, რაც წლის ბოლოსათვის დასრულდება. დასასრულს უახლოვ-

საქმური დაბორთობის უფროსი შაზინა გოცირიძე და ელტიკოლოზური დაბორთობის უფროსი მოადგილე ელზა ქიჩიაშვილი.

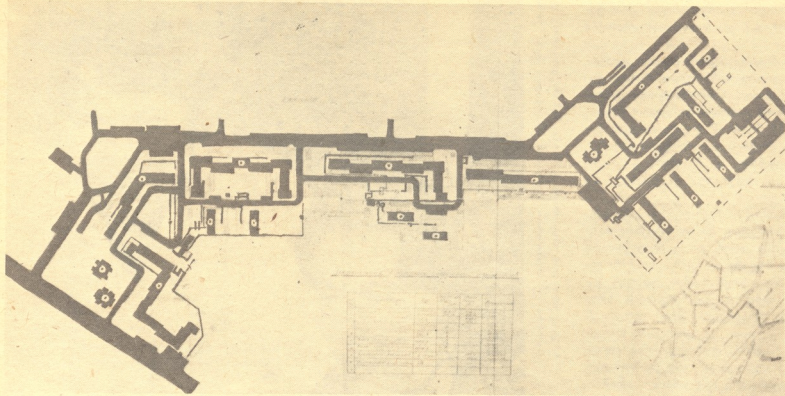

დება მეორე საამქროს მტვერდამწვერი მონსკობილობის რეკონსტრუქცია. ბევრი სიახლე დაინერგა მესამე საამქროს ტექნოლოგიურ პროცესებში. სანარმოს უდიდესი შენაშენია ახალი მშალავი აგლომირაცია. ერთი სიტყვით, ახალი წლიდან კრიზისი, სუფთა იქნება ზესტაფონის ცა და დატვირთი ათასობით ტონა მანგანომიანი მტვერი კვლავ წარმოების ციკლში დაბრუნდება.

რესპუბლიკის ხელმძღვანელობის ზრუნვამ უამრავი სიკეთე მოუტანა სანარმოს კოლექტივს და ძირეული ცვლილებები მოხდა მთლიანად რაიონის სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებაში. სამშენებლო ხარაჩოებში ქალაქი ზესტაფონი, უახ-

ლოვს დღეებში ახალ მოსახლენი პირველი და ათობენ შუქს ხუთ მრავალსართულიან სახლში მშენებლობის პროცესშია პიონერთა დიდებული სასახლე, მრავალსართულიანი საყოფაცხოვრებო კომპლანტი, ენებთა ახალი მაგისტრალები, სკვერები, გაზონები, დასასვენებელი კუთხეები.

მორთულ-მოკაზმული კვებება ზესტაფონში პირველი საბჭოთა მეტალურგიული განგანის ნახევრასუკუნობან იფიქრეს. თვით სანარმოს კი დასასრულს უახლოვდება მთლიანი გაახალგაზრდავის პროცესი, რომელსაც ხატოვანი გამოთქმით შეიორედ დაბდება პეტია.

მუშენებლობაში

რეკონსტრუქცია

თბილისის განვითარების გენერალური გეგმით გათვალისწინებულია დედაქალაქის ზრდა თბილისის ზღვის ირგვლივ მიმდებარე ტერიტორიაზე ეს გეგმა ცალკეულ დასახლებებში თანდათან განხორციელდა. მაგალითად, ვლდანმა ამ მიუკლევ ხანში დასრულებული სახე მიიღო, თუმც მისი მუშენებლობა კვლავ გრძელდება. მიმდინარე ხუთწლიელში დასახლება კიდევ ერთი საცხოვრებელი უბანი მუხიანი, რომელიც ვლდანსა და „თემას“ შორის მდებარეობს.

მეტე სახლი, მეტი კეთილმოწყობილი ბინა — ასეთია საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის მოთხოვნა მუშენებლებისადმი წლეულს ჩვენს რესპუბლიკაში და დედაქალაქში საექსპლუატაციოდ გადგეგმა 1.160 ათასი კვადრატული მეტრი საცხოვრებელი ფართობი, რაც 1981 წელთან შედარებით 35 ათასი კვადრატული მეტრით მეტია. ამდენი ბინა ერთ წელშია დასრულებული კომპარტიის მიერ არ ამუშენებულა!

მეცნიერული კომფორტი შექვემნათ ადამიანებს, ამავე დროს ვაშენით სწრაფად, ხარისხივად და იაფად — ასეთია მუშენებელთა მიზანი. ამ ამოცანის გაა-სანყვებად სულ უფრო ფართოდ იყენებენ მუშენებლობის ყველაზე პროგრესულ ინ-დუსტრიულ მეთოდებს, კერძოდ დიდლოკიან და დიდბანელოვან სახლმშენებლო-ბას. ჩვენი რესპუბლიკის ბევრ ქალაქში მოქმედებს სახლსამშენებლო კომბინატე-რი. ერთი სიტყვით, რესპუბლიკაში მასპო-რები ხარისხივანი საბინაო მუშენებლობა დედნიმუშენებლოვან სოციალურ პრობლემად არის გამოცხადებული, რომელიც უახლეს წლებში გადაიჭრება. ამ პრობლემის გადასაჭრელად დასახული გეგმის ნანი-

ლია მუხიანის დედაქალაქის ერთ-ერთი ახალი დასახლების განაშენიანება. ამასთან, ნიშნდობლივია ისიც, რომ ეს დასახლება საჩვენებელი საცხოვრებელი უბანი უნდა გახდეს, რომელიც პრობლემის გაუნეს ქალაქ-მუშენებლობის ახალ პროგრესულ იდეებს სწორედ ამისათვის ბეჭე-თიჭერს არქიტექტორებაც, რომელთა პროექტიაც იცემა მუხიანის საცხოვრებელი რაიონი.

...ავტალის გზატკეცილიდან, სახამ ვლდანში შეხვიდეთ, ხელმარჯვნივ ზე-დანზე შეინიშნეთ ცხრასართულიანი სახ-ლების ნეუბას, რომლებსაც ახლა მუშენე-ბლები აგებენ. აი, ეს გახლავთ მუხიანი.

დღე და ღამ არ ნეუდება მუშაობა. სამი კორპუსი ბოლო მოპირკეთების სტადია-შია და მალე მიიღებს მოზინაირეებს, და-ნარჩენი რამდენიმე სახლი კი ხარისხი-ვია. აქ მუშაობენ საქართველოს სსრ მშე-ნებლობის სამინისტროს მე-14 ტრესტის მეტხერ სამმართველოს ვაგა ბეჭეოსის კომპლესური ბრიგადის ნევერე, რომელ-თაც წილად ხედათ პატყვი პირელი აგუ-რი დღეით ახალ დასახლებაში.

— ვცდილობთ დავიცვათ ხარისხი, და არ შევირცხვინოთ თივი. — ამბობს ვაგა ბეჭეოსი, მას ეთანხმებიან მუშენებლები ალექსი ფიცხელაური, გენო კახობერა-შვილი, ომარ ცოფურაშვილი, გილაშვილი ზამთაშვილი, სერგო რატიანი, მკა მიკა-უტიძე, გიორგი ვიბლაძე, კარლო ნავრო-ზაშვილი. — პირველი სახლების მკვედ-რად, ხარისხივანად აგებებს დიდი მწმენე-ლობა ახლა, — კვერს უკრავენ ისინი, — რაც მერე უფოოდ ტრადიციად დამკვიდრ-დება ყოველ ობიექტზე. აქ მოსულ კაცი ჯერჯერობით მაინც ვერ წარმოიდგენს, თუ საბოლოოდ როგორი იქნება მუხიანის დასახლება, სანამ არქიტექტორებს არ მი-

აუთხავს და მათს პროექტს — პერსპექტიული განაშენიანების გეგმას არ გაცუნობა. ჩვენც მოვიკითხეთ ის და შორს წასვლა არ დაგვჭირვებია, მშენებელთა საკანცელარიო შენობაში გვიჩვენეს, აქვე უკანაუბრეთ მის ატორსაც.

— მუხიანის დასახლების პროექტი დამუშავდა „თბილქალაქპროექტი“ ინსტიტუტში, — გვითხრა მუხიანის დავგებამების პროექტის მთავარმა არქიტექტორმა მურმან გოგიშვილმა. — მუხიანის დაპროექტებაში ინსტიტუტის მთელი კოლექტივი, ყველა განყოფილება, არქიტექტურული სახელსონო, თუ საინჟინრო განყოფილება მონაწილეობდა. ჩვენთან ერთად ცალკეული მიკრორაიონების ატორები არიან ვალერი რცხილაძე, ილი კავლაშვილი, შოთა გვანცელაძე...

— რამდენი თუ გაქნსავადება მუხიანის დასახლება დამატების სხვა ახალი რაიონებისაგან?

— თვლი უკვე მიგრეია დედაქალაქის ახალ დასახლებებში დამპროექტებულ და აგებული, ტიპური პროექტის მსხვილობიანი და კარკასანაგლიან სახლებს. ჩვენი სამშენებლო ინდუსტრია ძირითადად შიგნით მათს ტენილოგიაზეა დამყარებული, ამიტომ მუხიანის დასახლებაც ამ ტიპის 9 და 16-სართულიან სახლებს დაეძგნება. გათვალისწინებულია აიგოს რამდენიმე ავტორის სახლიც.

— ვხვდებით, რომ პროექტში სიახლე მარინ არის...

— დიხს... — ჩვენი მიკრორაიონების მშენებლობის პრაქტიკაში, თუმცა არქიტექტორები ბევრს ცდილობდნენ, მაინც თავიდან ვერ ავიცილეთ ერთფეროვნება. ახალი დასახლებები ძალიან ჰგავს ერთმანეთს. ამიტომ გადაწყვიტეთ მუხიანში აღდგეგმინა ქალაქებისათვის დამახასიათებელი ე. წ. „ქუჩის ელემენტი“. მუხიანი ორი განივი ქუჩის განსწორებაც განლაგდება. სახლების პირველი სართულები დაეძგნება საყოფაცხოვრებო დანიშნულების მოიქცეებას. „ქუჩის ელემენტი“ ამ დასახლების ერთგვარად საინტერესოს გახდის...

არქიტექტორთა ჩანაბეჭიტი მუხიანი ცენტრალური სახეობრებული მასივი იქნება ავტოსათვის, გლდანისათვის, ცლდავასსაშენებელი ქარხნის დასახლებულიაგვის, „თემქისათვის“, ავნიანისათვის (ბიბლისის ზღვის გაღმა მიმდებარე ტრეკტორია). მუხიანში აიგება დიდი საზოგადოებრივი ცენტრი — სავაჭრო და კულტურული ობიექტებით, ბაზრით, პიონერთა სასახლით, კინოთეატრით. აქ აშენდება ელექტროგამომთვლელი მანქანების ქარხანა, რომელიც ადგილობრივ მოსახლეობას დასაქმებს, პერსპექტიული განაშენიანების გეგმით ამ ტრეკტორიაზე 50 ათასი კაცი იცხოვრებს.

აშენებ სწრაფად და ხარისხიანად! — ამას იხოვვენ ის დამაინებნი, რომლებიც მუხიანის სახეობრებულ სახლებში ახალმოსახლეობას უშურებიათ.

დილარ ივარდაზა

ზამთარი, დედა

თამარ სუფუნია — მ. ახმაშაძის ნახატი

მოვიდოდი და... მსუბუქი ფიფქი ყინვის ლულურს ეკიდა ცრემლად, — ზამთარი მძაფრი ფრით და ფიქრით ჰგავდა თეთრებით შემოსილ სვენას.

დაიფშენა თვალანი სიმშვიდის ციხე და მე მომინდა მეგლო და მეველო. — ზამთარის რამდენ ოცნებას იხვევ, ჩემი ტყვილო — იანერის ცრემლი!

მოვიდოდი და მქონდა უფლება დაგუბებულ, ჩუმი ნუხილი, — დედაც, მესხივც ნუნელ უფრო, გამოვხვებამ, დედაც, ნუხელის...

რა საყვედურით ამავე იხვე? (მე მტანჯავს ვჭვი სიზმარშიც, დედა!) შენი ხმის ვქოს ქარებში ვისმენ და უნერს სახეს თოვლაში ვხვდები!

შენა ხარ ჩემი მარადი სვედა, რა მალეღეგნა მინა ცაში მფრინავთა, — თუმცე სიციხელე ნაკართვი, დედა, იანვარს, როცა თოვლი ბრწყინავდა.

ნაკართვი მზე და ყველა ნუგემი და ჩემი ხილვაც ვერ მოასწარა; — ღამე დაგანდა თვალთა ვაგებებში, ჩაქარა სიცოცხლის მნათი ღამპარი.

ეს მერამდენე წელია უკვე, ასე მალეღეგნებს შენი მირავი. ფარავს დღემით შენს სიტყვას უთქმელს სვედის თოვლაში, დარდის წევიპაში.

და... ტყვიებით გვარდნენ წლები, იფანტებიან ღერმნის ბგერები, — დღეს სულში მწვანე იმევი წევა, ტკარავალს ნუნული პურის მარცვალ...

და შენი შეიღაც ხმაურობს, დედაც, იფანტებიან ღერმნის ბგერები, შენს მოკლე დედეგს ვაგარქმელებ, დედაც, სიცოცხლითა და მინიერებით!

მამას დღეს გრივალაც ვერ შემთავლებს და ქვეყნად მარად ექნებოთ, დედაც, — მე მამავეც ვის სინარტყე და... მარტო მაინც არა ხარ, დედაც!

დედა, მალალო!

ორგზის სოციალისტური შრომის გიგის თამარ ყუფუნია

შრომის სიმძალით, ცისკრის ნათელი ოღმნის ცის ქვეშ ხარობ, დედაო, შენი საქმით და შენი სათქმელით საუკუნებს უნდა დეაყო.

გოლუაფირო, შენი სისხლია მარადისობის გულში რომ მიპქრის... მერმისი ადრეც ბეერჯერ გიხსნია, დღესაც ადიდებ საქმით და ფიქრით.

ადრეც იყავი ჩვენი კლდე-კარი, არც მოუშალე არნივთ ბუღენი, შენი უთვალაჯერ მკერდით შეკარი დედა-სამშობლოს ციხე-ზღდენი.

ადრემდე მოსული ნათელ-დიდებით, ახლა სიცხადით მზეს ეფორევი, — დღეს ჩაის ბუქტა პირამიდებით არად აქციე ფარაონები.

ხვატქმინლა შენგან ჩაი — ბაჯალბოთი, ასე დიდხანს უნდა იარო, — ფამბა, დრო-ვამბა ველარ დაჯგაბანოს ორი ვარსკვლავის ერთად ცილაო!

გოლუაფირო, შენი სისხლია მარადისობის გულში რომ მიპქრის... მერმისი ადრეც ბეერჯერ გიხსნია, დღესაც ადიდებ საქმით და ფიქრით.

„მა მხარაღად მიხვარს ეს კლინიკი
და ლავანი ძაბახანა, მისი თოქლიანი
მთები, მხინარული ხეაიბითა და მუხნა-
რე, სწრაფი მდინარეებითა ხმებარ-
გული ხეობები, ლავანი და ავაზი
ხალხი“.

8 გორაკი.

მთისკუნთს მარჯუნისანი დაღუსტანი

სიტყვა დაღუსტანი მთების ქვეყანას
ნიშნავს. მას ენების ქვეყანასაც ეძახიან,
რადგან აქ მრავალი ეროვნების ხალხი
ცხოვრობს. რაგვარ მტკიცელებას არ მო-
ისმენთ აქ: მგლოდიურ, ზუსტად ტორო-
ლას გალობის მსგავს ლეკურს, მშვიდ კუ-
მუსურს, არნივის ყივილის მსგავს ავა-
რულს, სწრაფ დარგინიულს, პოეტურად
ნაზ ნოღურს... ახლა რამდენი დიალექ-
ტია აქ! ყველა აულს თავისი ენა აქვს.
უფრო ზუსტად თუ ვიტყვი, დაღუსტანში
ჩვენი დიდი სამშობლოს ყველა ენაზე
ლაპარაკობენ. ამ მხარეს ტყუილად როდი
ეძახიან მინიატურულ საბჭოთა კავშირს!
დაღუსტანი კონტრასტების ქვეყანაა.
აქ ნახავთ ნაყოფით უხვ ველებს, რომ-
ლებზეც გადაჭიმულია ვენახები, ბაღები,
შავი ხეულები, ნახავთ ტყეებს, ცაში ატ-
ყორცნილ თოვლიან მწვერვალებს, მთებს,
რომლებსაც მერცხლის ბუდეებითი შე-
ნივნია აულები... აქ ნოღაის ცხელი,
ქვიშარი ველებიც არის და მარადყინუ-
ლოვანი ზოგისკის მასივებიც, ბაღებით
უხვი ალპური მდელოებიც და ეროპაში
ყველაზე მაღალი და პოლარული სიცივით
ცნობილი ბაზარ-დოუსის მთებიც...

ჭალარა წარსული აქ თანამედროვეობას-
თან არის შერწყმული. თარკი თაუს მთე-
ბის კალთებზე, — იმ მთებისა, რომლებ-
საც დაღუსტანში პეტრე პირველის ჩამო-
სვლა ახსოვთ, — კასპიის ზღვის გავო-
ლებით მრავალ კილომეტრზე გადაჭიმუ-
ლ რესპუბლიკის დედაქალაქი — ლაშაში
დგდოფლი მახარყალა. თანამედროვე რა-
ვარსართულიანი სახლები, ინსტიტუტები,
სკოლები, საბავშვო ბაღები და ბაგები,
ფაბრიკები და ქარხნები, კლინიკები და
სტადიონები, — ყველაფერი ეს ორგანუ-
ლად ერწყმის ქალაქის მწვანე ინტერიერს.
დერბენტის უძველეს კედლებთან, რო-
მელიც ათასწლეულის წელს ითვლის, აგებუ-
ლია ფაბრიკები და ქარხნები გაშენებუ-
ლია დიდი საცხოვრებელი მასივები. ვე-
ლებზე, სადაც ოდესღაც ქარები დათარე-
შობდნენ და უძველეს ნაქალაქარებზე კა-

ცისწერა მზინავდა, აშენდა ქალაქები იზ-
ბერბაში, კასპისკი, კიზილოურტი, ლეგენ-
დური შამილის ყოფილი ციხე-სიმაგრის
გერგბელის ახლოს აგებულია რესპუბლი-
კაში პირველი მაღალმთიანი ელექტრო-
სადგური, ევროპაში ყველაზე ღრმა სუ-
ლაკის ხეობასთან კი — საბჭოთა კავშირ-
ში ერთ-ერთი უნიკალური და უდიდესი
ელექტროსადგურთაგანი.

დაღესტანში, ტრადიციულად გავრცე-
ლებულ ხალიჩების ქსოვასთან, ხის მხატ-
ვრული დამუშავების ოსტატთა ხელოვნე-
ბასთან, ყუბაჩურ ოქრომჭედლობასთან და
საიუველირო ოსტატობასთან ერთად მრე-
წველობის სულ ახალ-ახალი დარგები აღ-
მოცნენ: დაზგათმშენებლობა და მანქა-
ნათმშენებლობა, საფეიქრო, საკონსერვო,
პოლიგრაფიული მრეწველობა და სხვა,
რომელთა პროდუქცია მარტო ჩვენი ქვეყ-
ნის სხვადასხვა მხარეში კი არ იგზავნება,
არამედ — საზღვარგარეთაც. რაც შეეხება
სოფლის მეურნეობას, უნდა ითქვას, რომ
დაღესტნურ ყურძენს, ბრინჯს, ხორცსა
და კონსერვებს უკანასკნელი ადგილი რო-
დი უჭირავს ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკაში.

მაგრამ დაღესტანში ყველაზე მშვენიერი
მანქან ხალხია. მათმა შრომისმოყვარე ხე-
ლებმა ააგო საუცხოო სახლები, ფაბრიკე-
ბი და ქარხნები. სწორედ მათ მოჰყავთ
შექტარზე 100-120 ცენტნერი ყურძენი,
სწორედ ისინი ქსოვენ სილამაზით განსა-
ცივრებულ ხალიჩებს, რომლებსაც საერ-
თაშორისო გამოყენებზე მრავალჯნის
ხედშია ნილად უმაღლესი ჯილდოები.
ყველგან, რესპუბლიკის ყველა კუთხეში
იგრძნობა ადამიანის გარდაქმნელი ძალა.
დაღესტანს საკუთარი ექიმები, მასწავ-
ლებლები, ინჟინრები, მშენებლები, სამეც-
ნიერო კადრები ჰყავს. ოდესღაც ყველაზე
ჩამორჩენილი, უფუფეო დაღესტნელი
ქალები, დღეს მამაკაცების თანასწორუფ-
ლებიანია და რესპუბლიკის ოსციკალური
და კულტურულ გარდაქმნაში მონაწი-
ლეობენ.

დაღესტანი ამჟამობს სოციალისტური
შრომის გვირგვინს — ხანუშ მაჰომედოვის,
კლავდია აღიშოვის, ხაბის ყაზიშვილს,
რუსუნ დამსახურებულ არტისტის მუხ
პასანოვის, ოკულისტის, პროფესორ ქემერ
აბიჯიშვილს-პალჩეგას, რუსუნ დამსახუ-
რებულ მხატვრის მანაბა მაგომედოვას
და სხვათა სახელებით.

დაღესტანლებმა, ისევე, როგორც სხვა
საბჭოთა ხალხმა, ბედნიერება საბჭოთა
კავშირის ხალხთა მშურ და სახელოვან
ოჯახში პოვეს. ლენინისა და შრომის ნი-
თელი დროშის, ოქტომბრის რევოლუცი-
ისა და ხალხთა მეგობრობის ორდენებით
დაჯილდოებულნი დაღესტანი უფრო მდი-
დარი და მშვენიერი ხდება. და ეს ლენი-
ნური ეროვნული პოლიტიკის ზეიშმა, ეს
ზეიშმა კომუნისტური პარტიისა, რომელ-
მაც საუკუნოდ დამეგობრა ჩვენი დიდი
სამშობლოს ერები.

მეგობარი იაკუბოვა

უელოცავთ!

ჩვენს სამშობლოს დედაქალაქ-
ში, მოსკოვში კიდევ ერთხელ გა-
იმართა სახელმწიფო მუსიკა-
ლური ფორუმი; მეშვიდე შედგა
ჩაიკოვსკის სახელობის საერთა-
შორისო კონკურსი. პლანეტის მუ-
სიკალური სამყაროს საუკეთესო
წარმომადგენელნი: პიანისტები,
მევიოლინენი, ვიოლონჩლისტე-
ბი, ვოკალისტები იბრძოდნენ ამ
სახელოვან კონკურსზე. კონკურ-
სის შედეგებმა დიდი სიხარული
მოუტანა ჩვენს რესპუბლიკას:
ქართველ ვოკალისტებთან კონკურ-
რის ოქროს მედლისა და პირვე-
ლი პრემიის მფლობელ პაატა ბუ-
რჭულაძესა და ალექსანდრე ხო-
მერეიკთან (მეხუთე ადგილი) ერ-
თად, გამარჯვებულთა შორის არ-
ის პიანისტი ნინო კერესელიძეც.
უფროდ „საქართველოს ქალ-

ის“ რედაქცია, სარედაქციო კო-
ლეგიასთან და მრავალათასიან
სკოთხველთან ერთად ულოცავს
სახელოვან ქართველ ქალს დიდი
მუსიკალური ფორუმის ლაურეა-
ტობის საპატიო ნოდებას.

ნინო კერესელიძე თბილისის
ზ. ფალიაშვილის სახელობის სპე-
ციალური საშუალო სამუსიკო
სკოლის აღზრდილია. მოსკოვის
ჩაიკოვსკის სახელობის სახელმ-
წიფო კონსერვატორიის დამთავ-
რების შემდეგ (პროფ. ი. ზაკის და
ე. ტიმოფეევის კლასი), ნინო მოს-
კოვის გენსინების სახელობის მუ-
სიკალურ-პედაგოგიური ინსტი-
ტუტის ასისტენტ-სტაჟიორი გახ-
ლავა.

დღია ჩვენი სიხარული! კვლავ
მრავალჯერ გვენახოს გამარჯვე-
ბული ნინო კერესელიძე!

გმირი დღეების შეკრება

ზუგდიდის რაიონში გმირი დღეის საპატოო წოდება 59 ქალს აქვს მიანიჭებული. ესენი არიან ქალბატონი მშრომელი აღმაიანბი, რომლებიც კაცების მხარდამხარ მუხღმარებრეაღ იღვწიან სახალხო მერუნეობის სხვადასხვა უნრნზე. გმირი დღეები არიან ახასუზმწენელი ლუბა გაზრავა, ახალაბასთუმწენელი აღტყანდლა გულუა, კორცხელებელი ანტიხა გოზალია, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს დეტუტატი ოდიშელი მაღვა სვირავა, ჩხორიელი ოლია კანქლავა, ახალსოფლებელი ნათელა როგავა და სხვები. სულ სხვა ნათელი დასტრიალებს შთაუბლზე გაწოლილ ღარებს, — ისინი ხომ საყოფარი ოქახის, შვილების, ქვეყნის ამაღლებისათვის ზრუნვასა, და ფიტრშია გაჩრნილია.

გმირი დღეებისაღმო თავფაინცემის ნიშნით ამას წინათ გაიმართა რაიონული შეკრება

რება ზუგდიდის კულტურის სახალწო. საღამო შეხვეალი სიტყვით გახსნა სახალწო დეტუტატოა რაიხაბუს აღმასკომის თავმჯდომარემ ოლია კეტაკიამ. მოხსენება გააკეთა პარტიის ზუგდიდის რაიონული კომიტეტის პირველმა მდივანმა ივლიან თოდუამ. გმირი დღეებს მიესალმნენ ზუგდიდის მანწარელებელთა დახელოვნების ინსტრუტუტის ღირეიტორი კ. შიქია, კლთა რაიონული საბჭოს თავმჯდომარე ნ. მირცხულავა, კომკავშირის ზუგდიდის რაიკომის პირველი მდივანი რ. ჭითანავა, სოციალისტური შრომის გმირი, ინჯირის საბჭოთა მერუნეობის მუშა ა. შაოშნიკოვა და სხვები.

გულშინამწვდომი, ამაღლებელი სიტყვებით მიმართეს გმირი დღეებს თურნალ „საქართველოს ქალის“ რედაქტორმა მარკია ბარათაშვილმა და საქართველოს სსრ სახალწო პარტიამ მდივა ქავაძიმემ

შეკრებას ესწრებოდნენ საქარაველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის მოადგილე ვ. სირაძე, პარტიის ზუგდიდის საქალკო კომიტეტის პირველი მდივანი კ. ჩანქლავა, თურნალ „სოვეტსკიაა თენშინანს“ კორესპონდენტი ე. აგაშინა, ზუგდიდის რაიონისა და ქალაქის პარტოული და საბჭოთა ხელმძღვანელი ამხანაგები. გმირი დღეებს რაიონის ხელმძღვანელებმა სამახსოვრო სუვენირები — ფიფურის ღარნაკები გადასცეს.

ეს ამაღლებელი შეხვედრა თურდა, როგორც გმირი დღეების, ჩვენი ტრის, მამულის ამაღლებელი და დამამწვენებელი სახელოვანი ქალების სადიღებელი.

ზ. ცხონდია,

ზუგდიდის საქალკო და რაიონული გაზეთ „მებრძოლის“ რედაქტორის მოადგილე.

სეზონი

დღეს ბევრი იწერება ოჯახურ პრობლე-
მებზე... ვისთვის, ვისთვის და უფრო შენ-
თვის არის მტკიცე ოჯახი, მომავლის სა-
შენებელი ქვა და ცემენტი, ჩემი რიცხვით
ღარიბო ერო. ვიი რომ, ბევრს არ ესმის
ეს და ქორწინება მხოლოდ მიხატების ღი-
მილი, მდიდური შამპანურის ჩქეფა, სა-
ზემო მუსიკის მხიარული კარუსელი,
მოლოცვის სისხარული და ბედნიერების
გადაცისისება უკონია. მაგრამ ყველაფე-
რი ხომ ამის შემდეგ იწყება. აბა, ის მდი-
ნარე ერის ურწყავს როგორ ააშენებებს,
რომელიც სათავეშივე იღლებს, ტალღა
უხმება და იკარგება. რომ არა მტკიცე
ქართული ოჯახი, ისტორიის გრიგალი
გადაგვევებთადა მრგვალი დედამინდან,
უსსოვარში მივგვირიადა და და მიგვკვიდა.
ახლა მე გასმენთ და თქვენ მიხარით —
თუ საქართველო შენი ცხადი და ტკბილი
სიზმარია თუ სხეულში ქართული სისხლი
გვივავის, თუ მოქალაქის სახელი გამოი-
ღი დროშასავით დაგაქვს, თუ მამულ-დე-
დული გიხარია, გაქვს თუ არა უღლებსა
ასე პაპიარად, ასე მოუზნებდალად, უქაფ-
რად და უღუღაბოდ შეუდგე იმ სიბრძნის
შენებას, რომელსაც ოჯახი შექავს?

აქ მეორე ჭინჭარზე გვეყვს და გავსუ-
ხავს. იმ ახალგაზრდა ოჯახსაც, რომ-
ელმაც გაუძლო ცხოვრების გამოცდას,
იბნეინ შეილი შავის, ერის მომავალს რომ
არ ყუფა? — ნესად გვიდევს დევნებულ
ქართველებს ერთი ამ ორი ბავშვი და ჩვე-
ნი სიმარალე ისევ კოჭობობი მიდის წინ.
ზოგი ამას იმიტი ამართლებს, რომ, ბავშვი
თუ. შავის, კარგადაც უნდა აღზარდოს,
ცხოვრება გაუნაღლოს, დიდი განათლება
მიესცეს, კარიც და ყველით არ დაიკლოს.
უნ დაიწუნა ასეთი გვეგმა, მაგრამ ერს
რამ ერთი ხელით უწედი, მეორეთი რა-
ტომად ართმევ, რატომ ივიწყებ, რომ სა-

ქართველოს სიმრავლე სწყურია. ასე თუ
გაავაგრძელებთ, თანდათან დავიკლებთ, და-
ვივინრიტებით და საკუთარ თავზე შემოსა-
კრულ ხელსაც ვეღარ ვიპოვით. ჩვენი თუ
არ ვიცით, ძმისა და მეგობრის მაგალი-
თით ვისწავლოთ, მივბაძოთ ჩვენი რეს-
პუბლიკაში მცხოვრებ სცვადასხვა ერო-
ვნებათა წარმომადგენლებს — ორ და სამ
შვილს რომ არა სჯერდება და სიმრავლეს
ორი გაშლილი ხელით ანგარიშობს. ისიც
სრული ჭეშმარიტებაა, რომ ოჯახის მო-
უზნებლად შექმნა ისეთი დანაშაულია,
რომელსაც ცხოვრება შეაკრდა სჯის. რა
თქმა უნდა, ოჯახი ის რკინის ბაღია არ
არის, სადაც თავისუფლება და მამუკლე-
ლი, მაგრამ ამ სიტყვაში იმდენი პრობლე-
მა ალბათა, წინ იმდენ კითხვას დაგვის-
ვამს, რომ მის გადაჭრას მზის სიბრძნე
არა, მაგრამ ისეთი ადამიანი მიიწვ სჭირ-
დება, რომლის მოქალაქედ, პერონებდა
ჩამოვალისებებს ნერტილი უზის, თორემ
ხშირ შემთხვევაში რას გენდათ? — ჩვენი
ხეივანი შეილება ცოლს ირთავენ, თხო-
ვებიან, ოჯახს ვიკლბიან ისევ მშობლის
ღალიანი ჯიბისა და შეჭევეული ზრუნვის
იმედზე. ასეთ ვითარებაში ძალიან ძნელია
სიორწმუნელებს ერთმანეთის პატივისცე-
მა გაუღვივდეთ, — აბა, რა ავტორიტეტი,
ოჯახის ბურჯი და პავლეკარი იქნება ცო-
ლისთვის ისეთი ქმარი, რომელიც კინოს
და ნაწინის ფულს ისევ დედას სთხოვს.
რა თქმა უნდა, ასეთი მშობლების გავლე-
ნასაც უფრო მეტად განიცდის, დამოუკი-
დებლობის ინსტიტუტი უკვდება და პასუ-
სისმცემლობის გრძნობაც სიმძლავრე ხელს
ვერ უწევებს. დაიბ, ძნელია, მეგობრებო,
მწილი იმ კლდის აწევა, რომელსაც ოჯახი
შექავს. ღონე უნდა, მაღალი ადამიანურო-
ბა უნდა, უპაწინაზო შეუქი და უქტნობი

ნათელი უნდა. მე არ მიოქვამს და ამი-
ტომ ნურც ისე გამოცვებთ, თითქოს ახალ-
გაზრდულ ასაკში შეუღლება წიკის ცელ-
ქობად მიმანდეს. არა, ნამდვილი სიყვ-
რული თეთიონ არის ბრძენი და ფილოსო-
ფოსი. მე მხოლოდ იმის თქმა მინდა, რომ
ოჯახს მხოლოდ სიყვარული არ ჰყოფნის —
ეს ზურთომძოლვარი მალე დაიღლებსა,
თუ ჩვენი მღვათი და ცდა მოვაკელით,
თუ გვერდში არ დაუვადქვით, თორემ ხე-
ლადებით რაიმეს უაწყოფა თვითონვე
შეცდომის სათავეე არ, თუნდაც ის „გა-
პარვა“ აქლით ასე რომ შეერეია ჩვენი
თვალსა და ყურს. ენა როგორ მომობრუნ-
დება, ეს მოვიწინოთ, თუმცა ეს გაპარული
ოჯახი ზოგჯერ ისეთი ფიცითა და მტკი-
ლით იკვრება ხოლმე, სიხარულის ტანს
შემოკრავს. ახლად შექმნილი ოჯახი მო-
სარწყევი ნერვი და გაცინებელი ყვავი-
ლია, რომელსაც სათაუთი მოკერობა, მოე-
ლა უნდა. შემოდის ოჯახში რძალი, შეი-
ძლება ისეთიც, მანამდე საქმესთან მარ-
ტე რომ არ დარჩენილა... შეიძლება მის
მომზადებულ სადღეს მარლი და დიახა-
ხლისის მადლი აკლდეს, მაგრამ ისევ თეფ-
ნი გაუმზადებს, ახალმა ოჯახმა კი მო-
წინების ტანში შემოჰკარა — ასეთი წენი-
ანი ჯერ არ უქმარია, ასეთი კმობრივი
ბულიონი ღმერთს მივრთმევა, კმობრივი
დავებს ტკბილად შეკონის და ისეთია, პი-
რიდან ვერ მოიცილებ, თან ფრთხილად
ვსანხალთი, ისე ვსანხალთი, რომ ეს ყვე-
ლაფერი მკაცრი აღუგებრის გაკვეთილად
არ უქციოთ, ჩასაპარებელ გამოცდად არ
გაუუხალოთ. ახალგაზრდა რძალი დასა-
პურჩენილი ჯგუჯლია, მზის ქალიშვილობაა,
დიდი ქართული ქალბის სათავეე, ყვავი-
ლის სურნელოვანი სუნითევა, ჩვენი ერის
უკვდავების წასაკლებელი პოემაა, მისი
კვირტში ჩამეჭვარი მომავალია და ამის
დავიწყება დანაშაულზე მეტია — ერო-

ნული ინტერესების ღალატია, საზოგადოებრივი მოვალეობის ძირს დადებია. ამაში, ჩემი აზრით, თითადა დაამოკიდებულების სიბრძნე — თუ რაღას ასე მოვექცევი, თუ სიყვარულის შუქში გავხვევდი, ადამიანური დამოკიდებულების სინამდის ვაზიზრებ, დიახვ შევქცევა, რომ ოჯახში რაიმე ძნელი პრობლემის ძნელად მოსაძლევი ტინტაჟი გაიზარდოს. რა თქმა უნდა, ეს ყველაფერი რძისგანაც მოითხოვს დამოკიდებლობის აღზრდას. ეს სიტყვა კალამს უბრალოდ და ჩემს უკითხავად არ მოჰყოლია. ახალ უდიდესი მნიშვნელობა აქვს — მდინარე მდინარედ, მაგრამ მე უფრო ნაყოფილი მიყვარს და იცი რატომ? — თამამია, საკუთარი კალამით დასავალი ზღის მაძიებელი, დამოუკიდებელი. როგორ სჭირდება ეს შეგონება ზოგ ჩვენს ახალგაზრდა რაღას, რომელსაც ვაზიზრებების შემდეგაც დიდის გავრცელები ხელი ასწავლის როგორ იცხოვროს, თვითონ რომანტიკულად იცხობა და კილო როგორ დაიფინოს, რაია „თავი არავის დაჩაჩაყინოს“, ალბათ ძველ ანდაზას მისდევან — მიმდე ღრუბელს ქარი აფიცილიან ვერ დამსრავსო და რას ვიღებთ? — ცეცხლს ვუებრავთ, უფროსები უკონხით ახალგაზრდა ოჯახს — ჩიტამაც კი, რომელსაც ორი ფრების მტტი არაფერი ახადია, იცის რომ ბარტყი აბილ უმარბულში გაუხვევია თუ არა, თავისი ის და წაფრენი უნდა ჰქონდეს, საკუთარი ცხოვრება, ბუფე და დასაფრენი ტოტი თვითონვე უნდა გაიჩინოს. სხვანაირს ვა მალა არ აუშუბს, მის გალოცობას მე არ მოუშემსენს. რა კარგი იქნებოდა, რომ ეს დაუნერული სიბრძნე ესწავლა ზოგ მარტულედ დედას, რომელსაც შვილის ახალ ოჯახში კტვიით შეფარდება ხოლმე — თურმე რე იტყვი, მის „ბავშვს“ სარეცხმა ხელეტი შეუჭამა, ხახვმა ატირა, ცოცხმა უკან გაიყოლა და დაღალა. მიკვირდა და მიკვირს ვისგან და ისევ ქართველი ქალისგან ასეთი ავი სიტყვა, ქალისგან, ვისაც ისტორიამ ერის უკადევაბა ორივე ხელით გაუნოდა, ვისთვისაც ქართული ოჯახი დღვის სააკადემიული ტარიტი და ანუელი კლდე არის იქნება წარმოადგინე ასე დიქრობთ, მამ როგორ ხარამიგდებინათ შვილის გათხოვბა?!

ვიცი... ვიცი... და თქვენსას ისევ მე კიტყვი — ფუსსაგაბ-ურჩენველობა, უხელო უსაქმურეობა, დაღილი ვართობა. მისი გასაკვირვებელი დედამილიმა აკეთოს — მაგრამ შეძლებს ი ამდენს მისი დაღილი ძვალი და გაცვივებით ხორცი? თუ პირიქით, შეიძლებსაც სჭირდება ყურადღება, ყვავილის განვდა და შეუძენა? მამ, რა მარად შეგურულ დასკვნამდე მივყავიანა სტრიქონში? — ადამიანები უნდა ვიყო, სინათლის სასეც ადამიანები ყველაგან და ყველაფერში! შევრდები კეთილშობილი გული უნდა ვაგვიწოდებდეს, საკუთარი მოვალეობის გრძნობა წინ მოვიდოდეს და მაშინ ყველა პრობლემა მოკედება, რაც ზოგ ახალგაზრდა ოჯახს დღესაც

სახრით მისდგება ხოლმე... არ გავცინით და, მაშინ სიღვრის სურათს მაშინვე ვიბრით ვაგზარებ, დედამილის გარეული მკვლელების შამპიონ ჩავისვამთ და ჩვენს ცენტრში მხოლოდ სიხარულის ფერხული, მზიარული მზე და დაუღელი სიყვარული იქნება...

რა უფროსა ცხოვრების სირთულეს, თორემ ან წერილში ამას როგორ უნდა ვნახებოდე, როცა საქართელოს სანატრული სხვაც ბევრი აქვს — გზარდა და გზარაგება, კიდევ უფრო მეტი ხევი და ბარბაქ, ახლადჩაყრილი ვაზის ვენახად დავაგაკეცება, ჯერ კიდევ ზოგიერთის მიმინარე პატიოსნების გამოღვივება.

ისევ მართალი ვიცი რომელი აქვს წაწერი და მეღუბას, რომ აღმსკობებით მართლაც უნდა შეიქმნას ახალგაზრდული ოჯახის განყოფილება. სკოლაშიც, რომელი უფრო ათხოვოს ამ პრობლემებს, კარგი იქნება, მიგზამთ სხვა ქალაქების გამოცდილებას, მის ჰგონია, რომ სხვებმა მოხელეობსა და გაფუფუბლს ჩვენი თორე არ ჩაიკეთეს. შეუძლებელია ამან სარგებლობის მეტი რაიმე მოვცინათ, მაგრამ ყოველივე ამას მსუბუქი ტაქტი, კეთილშობილური სიტყვა, დამირიგებლის კლდეებით ნაუცქენელი ავტორიტეტი სჭირდება, რიცი, მოგვსვენებთ, ჩვენი ერის ისტორიული სიმდიდრე და, რაგანაც გვაქვს, კეთილ საქმეს ქვემ ვაფუფინთ.

განა იმით რა დამბადება, რომ ახალგაზრდული ოჯახის საკითხზე ფართოდ დისკუსიები იმართებოდეს, სადევ უფროსი თაობის წარმომადგენლებთან ერთად ახალგაზრდაც აქტიურე მონაწილეობას მიიღებს — სიტყვა სიტყვას შეხედება, აზრი აზრს ათოულდება გვერდით და გამარჯვებული სიმართლე დარჩება. მოვეტონით ჩვენს შვილებსა და შვილიშვილებს პირადად ამაღალითები ჩვენი ვანულები უბრალო ცხოვრებიდან — რამდენჯერ პირისპირა შეხვედრივართ სინდელს და გზიდან გადამდგარა იმიტომ, რომ ჩვენ უკან არ დავცივებია, გზა არ მიგვიცია, ისევ გულის წინგსა და წინაგმი ჩავეწერიო, რომ ყველი ოჯახური უსაქმილოება ორი ყვინილის მალა შეტკობულა უნდა დარჩეს და ჩვენზე დამოკიდებულე, თოვლის ეს პატარა გუნდა ზვავის ქუხილით ჩაივლის თუ ოპორისხულე მომიწდება დარჩება, რომლის განხიენბა თვის ჩაგვადონიების და საკუთარ სულში ვერკრანდე ჩაგავხებდეს. ვის არა აქვს სინდელე ცხოვრებამში, ვის გაუვლია ვის ცოდვადღიანი წუთისხოველი ისე, რომ მარტაც ყველი უარყვია და ვკას არსად უხეხია, რა ხარ და ვინა ხარ — ქული ღრისი ხარ, თუ ქულს ატუებ, მზის მავით ნასკივი მანდილი გახურავს, თუ იმის ღრისი არა ხარ, სწორედ ოჯახში დაიწონდება, უპირველეს ყოვლისა, ეს არ უნდა დაიფინყო. საოჯახო პრობლემები უნდა დავიფინოთ. საოჯახო პრობლემები განი უნდა გაჩხვს — თამამად, ფხზე ადგიმით ვთქვათ სიმართლე, რასაც ცხო-

ვრება გვკარანახობს და გამოცდილება გვიწერს, კიდევ იმას ვამბო — ვინ დაინერა ახალგაზრდული ოჯახი, ვინ დაინერა ყვავილი-ყვავილეთი, ვინ ამჯობია დილა შუადღესა და საღამოს მზუნხს, მაგრამ ვამბო და ვიტყვი — ერის ნიკიტებზე ნედლი ხორბალი არ უნდა დაუვყარებოთ! — მომუშაბდება, საკუთარი სულის სირინგში ჩაუხედავად არ უნდა შევვებით იმ უღელში, რომელაც საქართველოს, მის ანგუსი, მის ახახახებულე ნიჭსა და ყოფნის სიბრძნის მომპოვლები ენება. ყოველი დარღვეული ოჯახი კრანსიხე მოკლული ქართველია, ყოველი მამოსე თუ უღელედ დარჩენილი ბავშვი დამკარგული მამულეცია. რაც გნებავთ, მის ბრძინებ, მაგრამ ჩემთვის იმაზე მეტი ჰკვილი არაფრია და არავის გამოუწვინია, ვიდრე ჩემილი მომპოვების შუამი დილესკი ახლადგარა ბავშვს — რას ვერითი, რას ვერბოლებითი, მის ცრემლებს, მის ნადღობის ღმობის გაფიქვება და ჩუმიად მითხარით, ან და წერილის პასუხში ჩამაწერიტე და ეს ყველაფერი — ეს ადრე დამჭკნარი სიხარული, ეს ჩამქრალი კრანვალი მხოლოდ იმიტომ, რომ შობა ადამინანა მიქანა ერთი ქამრის ოპორტუნება, ერთი ჟეის გადახეხვა ან კიდევ ვერე გაუძლეო უკილობად გასაძლებს — აღმოჩნდა რომ ერის ძვალ-ხორციით ნაშუქები კი არა, უშინდ დაბლაწდული ყოფილა და მის სინდისაც ბრტყელი საკერებელი სდებია, დიახ, ადამიანია მთავარი, თორემ სიყვარულს დანი ვის დღეებდა — ამ უბრალო, ამ დაუბადებელ ნათესა, კაცობრიობის, ადამიანის ამ კოლმეშსა და პირველადადმოჩმენს. ან ამას, როგორ იტყვი, რომ ამა და ამ ასაკში უნდა იქმნებოდეს ოჯახი და სხვები? ეს ხომ მარტო სისულელეს ვააცინებს. ვიყოთ სიყვარულით აბოლგაგებები, მაგრამ უვატკნრობით სიყვარულს — ჩვენი ახლადშექმნილი ოჯახის საყვარელ დასახლებას, ჩვენი მამალის მჭრს, ჩვენი ყოფნის უსასრულობას მინდა ხმამალა ვუთხრა ყველას, ვისაც სიტყვასა და წიგს მივანდენა, ოჯახის სიმდიდრე, სულის ფუფუნებაა, სულის მუდგროვი სავანა, ჩვენი სამამული ოქრის გავლილი იაღიანია და ამ სინდისზე თუ არ უფრთხილდები, მაშინ მთავე აფრენილ ვჯავსაც მუშებს დაუქნევ, გელათს შევიგნო, იყალბოს მუხზე არ დაუდებები, „ვეფხისტყაოსანს“ ცეცხლს აჩუქება და კვრც გავალკობრის პოტიონი ცხებას და სიბრძნის გაკავება. და, თუ ეს ასეა, მაშინ რალა ხარ და ვინა ხარ, ვინ გიცნობდა და გიცნობს, ერის საღვლებული შრატად დარჩენილი, გაუსხლავო და გაუბრალოყო, უბადრუკო და უმადგრო მულო საქართველოსი. თორემ მეც ფხზე ადგიმით ვლიცავ მაქარს — დარბაზიღელი ღმობის დადგრომულ ახალგაზრდაებს, ვლიცავ ნაკლულს, ვლიცავ სათავის ყველაფერსა, რაც ჩემს ქვეყნას სხივად და ბედნიერებად შეეძლებია.

ენერჯისტი

შუა ზაფხულის დღიამ საგანიადიო ნის-ლი გაფანტა — გათენდა, სადაც არის მზე ამოვა.

მუხნარის თავზე მოზობრივად დრუბლები გადაიკრთა და მწვანე გორაკები გამოჩნდა. მათ ზემოთ ხახხასა ლურჯი ცა ისვია, თითქოს ლღვივდებო.

მზე თანდათან მალა აინია.

ქუაისის ქუჩები ხალხით აივსო. გამგელისა ყურადღებებს იყრობს დაბალი, კობტა ტანადობის თეთრხალაიანი ქალი, რომელსაც თვითნაკეთი ურჯა ქუჩაში გამოუყვანია და რაღაცას გაფაციცებით ეძებს... ის შაუმიანის ქუჩის მცხოვრები ეთერ კინურაშვილი გახლავთ, რომელიც 20 წელია ლორებს ზრდის და თავის საქმეში ტოლი არა მკავეს: თვითონ შოუვლის საკვებს, ინარჩუნებს ნამძებ და ყოველწლიურად ზორცემობინატს 2,5-3 ტონა ლორის ზორცე აბარებს. გამრჯე დიასახლისს ლორების სადგომი ისე სუფთად

აქვს შენახული, რომ ანტისანიტარიის ნიშანწყალად ვერსად შეამჩნევთ.

ხუთი შვილის დედა და ექვსი შვილი-შვილის ბებია ოჯახსაც კარგად უვლის ილიი საქმე როდია — ყოველწლიურად 20 ლორის გაზრდა ქალაქის ცენტრში!

ეთერის ნარმატების საიდუმლოება, დიდი ენთუზიაში, დაუსრტტეტი ენერგია და ხალისიანი განწყობილება. იგი ამბობს:

— ახლა, როცა სასურსათო პროგრამა ჩვენი დამკერელები ფრონტი გახვდა, მსურს ჩემი ღირსეული წვლილი შევიტანო მის განზოციელებაში, ნლულს სახელმწიფოს ოთხი ტონა ლორის ზორცი ჩავაბარო.

იმრავლონ ეთერ კინურაშვილისთანა დიასახლისებმა, ოჯახსაც მიხედონ და ბარაქე შემატონ ჩვენი ქვეყნის დოვლათს!

ბ. მფისაზვილი

წაუკითხეთ პატარებს

პირობი მებრძველი

ლომი

გუშინ ლომი მიუდღის, კეებერთელა ტორი აქვს, მაგრამ მისი ღრიალი ჭერ არ გამოგონია, ლომი თუ არ ღრიალებს აბა, რაღა ლომია!

ილო

— გაიზრდები ილო და ნეტავი ვინ იქნები? — ჭერ უნდა წავიკითხო ბებერი, ბებერი წავიწები... ავლუხინო დედიკოს უველა თავის ფიქრები: საქართველის ნამდვილი მოქალაქე ვიქნები!

პატარა კატუნიაო

— კატაო, კატუნიაო რატომ იძინებ გვიანო? — აჰ, სადაღაც ახლო ნებებროს მხუზავი თავუნიაო, ის თუ არ დამიჭერია მამ, რაღა კატა შევიანო!

თედოს საღებარკელი

გუშინ დღითი ჩამოვიდა თედო თბილისი ქალაქიდან, დაანაურა თავის ზებომ ახალ მოხდელ კარაქითა. თედომ გვითხრა: საღებარკელი რქაქითელს ზადავთია: — საქართველის გამმარჯოს თავის დოვლათ-ბარაქითა.

ილია აროსია

გადინირება

ახე გვსურს უველას, შევხართი ამას, ააწია ბიჭი, ააწია გოგო, რომ იტყვის „დღესა“, რომ იტყვის „მამასა“.

ზომ არაფერი სჭობია ამას!

ჩვეც ალტაკებით,

აღფროვანებით

შეგხართი ამას.

ო, რა თქმა უნდა, შევხართი ამას!

ჩვენ გვიუვარს ქლიგერ, უველაზე მეტად,

უპირვეტელად მშობელი დედა,

და, განა მხოლოდ მშობელი დედა,

აღმზრდელი დედა თუნდ ერთადერთის,

გინდა მრავალის, განა მშობელი,

მშობელი მხოლოდ? მშობელი დედა.

ჩვენი ოჯახის, ქართული ოჯახის,

ტბილი ოჯახის სისტატეც და

ღარსება მტეად!

როსა გული გულოს...

ფორნოში გავაუწყებს: „ი. თბილისის საქარბნო რაიონის განათლების განყოფილება № 28 ბავშვ-ბავაი“;

270 ბავშვი სინარული მოდის აქ ყოველი დღით.

ბავა-ბაღის შემოხა ორსართულიანია. იგი ექვსი ჯგუფისათვის არის გათვალისწინებული, მაგრამ აქ რვა ჯგუფი მუშაობს: ორი ბავის, ექვსი — ბაღისა.

— მართალია, ჩვენი ბავა-ბაღი გადატვირთულია ბავშვებით, — გვეუბნება ბავა-ბაღის გამგე ევეგნია აბრამის ასული ფორდაია, — მაგრამ ამსხვერპო მოსამსახურეთა შეილება მანინ რიგგარეშე ვიღებთ.

უესმენო ქალბატონ ევეგნიას საუბარს; მის ხმას თითქმის ბავშვების სიყვარული მოჰყვება.

— მე 81-ე საშუალო სკოლის დანეყებით კლასებში რუსული ენის გასწავლება: 1958 წელს ავიყვანე I კლასი, 1968 წლამდე — საშუალო სკოლის დამთავრებამდე მათთან ვიყავი. ძალიან გამოიყრდა ჩემს გარდღილებთან განმორება. სწორედ ამ დროს შემოხატა ბავა-ბაღის განყოფილება ამ ბავა-ბაღის გამგედ გადმოსვლა. დათმობნენ და ძალიან მკაყოფილი ვარ ჩემი გადაწყვეტილებით. ახლა, აქ ჩემი ყოფილი მოსწავლეების შეილება გვეყავს — ღმობილი დასესხე იგი.

— საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს სკოლამდელი აღზრდის სამმართველოს უფროსმა გ. აბდუშელიშვილმა თბილისის მონინავე ბავა-ბაღებს შორის თქვენი ბავა-ბაღიც დაგვისახელა. როგორ მიიღწით ამ წარმატებას?

— მათივე დახმარებით. ბავა-ბაღის გამგედ დანიშნისათავე მისწავლელთა დახელოვნების ინსტიტუტში სკოლამდელი აღზრდის მუშაკთა დახელოვნების კურსებზე მიმავლინეს. [კაბინეტის გამგე 2. მიქაძე] აქ ჩემი ურთილება მიიქცია ტექნიკურ საშუალებათა გამოყენების კანინებმა, გადაწყვეტე, ყველა პირობა შემეყმნა ჩემი აღზრდელელების მოვლისა, და ყოველმხრივი განვითარებისათვის. თანდათან შევიძინეთ 18 დასახელების აპარატურა, ლინგუოლონის კანინების აღჭურვილობა, რადიოკავანი.

დიდ დახმარებას გვიწვეს ჩვენი საშუალო ორგანიზაცია — თბილისის მატყლის პირველი დამამუშავების ფაბრიკა [დირექტორი გ. პარატკორონი] და რაც ყველაზე მთავარია, მხარში მიდგას ჩემი კოლეკტივი, ჩვენი გამგევე ქალბი; მენ მარია ნოვოსილცოვა, მეთერთეული თინა

კასანტე, მუსიკის მასწავლებელი ლ. ლომოვი, აღმზრდელები: ცისანა ხახუტაშვილი, ვილენტიანა ალბოროვა, ლიუდმილა პლენიანოვა, მზარული ოფედია კაბაროვა, ძიმა-დაძღაბელი რაისა პაპინაშვილი და ლიდა გრიგორიევა.

— ქალბატონი ევეგნია, ვიცით, რომ თქვენ მრავალჯერ დაჯილდოვდით, რა ჯილდო გახარებთ ყველაზე უფრო?

— ბავშვების ღმობილი და მათი შრომების მაღღიერება, — ეშმაკურად გვიცინის ქალბატონი ევეგნია.

ამ ბავა-ბაღში დიდი ყურადღება აქვს დამოძობილი ტექნიკურ საშუალებათა გამოყენებას, როგორიც არის: ექვიდასკოპი, ვრავოპროექტორი, კინოპროექტორი, სპინოპროექტი მონეობილობა, დიაპორექტორი, მაგნიტოფონები, დასაკრებელი, ელექტროფონი, ტელევიზორი, რადიომიმღობი.

უძეცროსი ასაკის ბავშვებთან ტექნიკურ საშუალებებს გართობის მიზნით იყენებენ. ყოველკვირულად აღმზრდელები ეცნობინან სპეციალური პროგრამებს „გადაეული ჩვენიან ერთად“, მულტიფონების პროგრამებს და სხვა. შემდეგ კი რეგემის დახელოვებად შეაქეთ იგი თავიანი სამეშაო ვაგებებში.

უფროსი ჯგუფებში გამოიყენება ელექტროფონი. ბავშვები ისმენენ სწორად, მხატვრულად ნაიოხული ტექსტს. ენიდასკოპის საშუალებით ეცნობინან ქალბატონის — თბილისის, მოსკოვის, ლენინგრადის და სხვათა ღირსშესანიშნობებს. კინოაპარატების საშუალებით კი პატარები ეცნობინან კოლმურენება შრომას.

ტექნიკურ საშუალებებს იყენებენ დილის ტრავრეჟიმის, ფიზიკური მეცადინების დასრულებისას.

ბავა-ბაღში მუშაობს რუსული ენის შემსწავლელი ორი ჯგუფი, ამ ჯგუფების პედაგოგები დიად ეცნობინან ლინგუოლონის კანინები, რომელიც ერთდროულად 18-დან 20-მდე ბავშვს ემსახურება. სპეციალური აპარატებით ბავშვები ისმენენ მისწავლების დაჯალბებს, ტექსტების ნიმუშებს — ეწყობა როგორც წველითა, ასევე ჯგუფური საუბრები. მეტყველების გასაჯილდოვებელი ვარჯიშების დროს შესაძლებელია მაგნიტოფონზე ჩანარული მესმის ნებისმიერი ბავშვის ან ჯგუფის მეტყველება. ბავშვს შეუძლია მოისმინოს სპეციალური ხმა. მისწავლებელი ამონებებს ბავშვების მეტყველებას, უსწორებს შეცდომებს.

1981 წლის მაისში, საბჭოთა კავშირის

სახალხო მეურნეობის მიღწევით გამოფენაზე წარდგენილი იყო ბავა-ბაღის ტექნიკური საშუალებათა კანინები: 18 სპეციალური ხელების აპარატურა, რომელთაც იყენებენ სასწავლო-აღმზრდელობითი პროცესების ჩასატარებლად, კონსტრუქტორი, თვინაკეთი თვალსაჩინო დიდაქტიკური მასალა, გრამფირფიტები, დიფონლები, დაიპოხიტვები, სლაიდები, ფირზე ჩანერილი მოიხრობები, ლექსები, ზღაპრები და სხვა, ლინგუოლონის კანინები აღჭურვილობა და რადიოკავანი. ამ ექსპონატებს — დიად გაგრძელებულია 1982 წლის ბოლომდე.

1981 წლის ბოლოს, ქ. მოსკოვში, სახალხო მეურნეობის მიღწევითა საკავშირო „გამოფენაზე ჩატარდა კონფერენცია თემაზე: „აღზრდა და სწავლება ფორმებისა და მეთოდების ნარეკოვთა შედგენისათვის სკოლამდელი დანესტებულეებში“. ამ კონფერენციაზე მოხსენიებულნი გამოიყრდა № 28-ე ბავა-ბაღის გამგე ე. ფორდანიცა და მთავრობის მხალხი ჯილდო — ოქროს მედალი დამისახურა.

ბავა-ბაღი ქი პირველი ხარისხის დამლობით დაჯილდოვდა.

1978 წლის ივნისში ქალბატონი ევეგნია მისწავლებელთა საკავშირო ყროლობის დღეეებში გახლდათ. იგი ხშირად მოგზაურებს მისკოვსა და ლენინგრადში, რიგასა და ვილნისში, მინსკსა და კომელში, კიევისა და ერევანში, ეცნობა სკოლამდელი დანესტებულეებთა მუშაობას, თავის ბავა-ბაღში წერეგას ახალს, პროგრესულს, საუკეთესოს. იგი დაჯილდოვებულია სამეკრედ ნიშნით: „საკართველოს სა რესპუბლიკის განათლების წარჩინებული“, არის ქ. თბილისის საქარბნო რაიონის სახალხო დეუბტატთა სამჭოს დეუბტატი.

№ 28-ე ბავა-ბაღს მრავალი სტუმარი შეყავს გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკიდან, იაპონიიდან, საფრანგეთიდან, ინდოეთიდან და სხვა ქვეყნებიდან. 1976 წლის მაისში აქ სტუმრად ყოფილა ინგლისელი რომზარი პიკოვი, რომელსაც ძალიან მოსწონებია აქაური ავეჯი „ია“ და „ბაია“ და მათი სურათები წელითა.

ქალბატონი ევეგნია მიღწეულით როდი მკაყოფიერება. ამჟამად ბავა-ბაღის რეკონსტრუქცია მიმდინარეობს. შენდება სამი სააღმზრდელო ჯგუფი, ფიზკულტურული დაბაზი და დახურული საცურაო აუზი.

— აქ კი ჩემი მეუღლე მემხმარება, გვიხმებს სიღუფლოს ქალბატონი ევეგნია.

საოცარი ქი არის, რომ ბავა-ბაღის ეზოში მიმდინარე მშენებლობის ხმურეიც კი არ აღწევს შრომის ეკლდეების შვიტინ. შრომის ყველა კუთხე გონიერულად არის გამოიყენებული, დღისით ყველა ბავშვი იძინებს.

შენდება და მშენდება 28-ე ბავა-ბაღი. კარგია მისი ანჭოვი, უკეთესია მომავალი. ასე ყოფილა, როცა გული ვაღლებს...

ზინიხა მიღწეობა

№ 28 ბავშვების გამგე ევენია ცორდანი ბავშვებს

ნიწო ლორთქიფანიძე

„აგბ-ოპორტუნობა“

ამ წამთარს თბილისის მხატვრის სახლში მოეწყო ნიწო ლორთქიფანიძის პერსონალური გამოფენა. თბილისის საზოგადოებას საშუალება მიეცა გაესნობოდა ამ საინტერესო შემოქმედს. მნახველს თავიწინ გადაეშალა საოცარი სამყარო, სადაც ყველაფერი ნაცნობი იყო და ამავე დროს იღუბალებით მოხილი, ამაჯღებული და განუმედილი. უცუველ სურათს ხანგრძლივი დაკვირვება და განაწილებება სჭირდებოდა.

ნიწო ლორთქიფანიძემ, პრაფესიით არქიტექტორმა, თბილისის სამხატვრო აკადემიის დამოუკრებლის შემდეგ წყაულა პრადამში განაგრძო. დაიცვა საქანსადაცო დღსერტაცია და, შემდეგ, რამდენიმე წელი მოსკოვის საარქიტეო ინსტიტუტში მუშაობდა. სადაც თეატრალურ ნაგებობებს, არქიტექტურა მატარ ნიწო მინც ფერწერისაკენ მიიწრაფიდა დაღეს ის ექვსი პერსონალური გამოფენის ავტორია.

ფერწერაში ნიწო შიხანი წლების ბოლის. ფინეთში ცხოვრების დროს დაიბტერესა იქ ის მელსინეში არსებულ საბჭოთა მეცნიერებასა და კულტურის სახლში მუშაობდა. ფინელი მხატვრის იოჰანი ლინო-ვაარის შემოქმედებამ განსახლვრა ნიწის შემოქმედებითი პოტენცია. ეს რეალური, საგნობრივი სამყაროს მაქსიმალური დამაჯერებლობით ასახავა. ხშირად ნატურალიზმამდე დუენილი. შთაყარი კი ის არის, რომ საგნის მოჩვენებითი ურბალუბის იქით დაიხანოს მოკლენის არსი, მისი მრავალსახეობა. ეს გზა დღევანდელ ქართულ ფერწერაში ახალი განწყობილების შემოტანია.

ნიწო ლორთქიფანიძე ცდილობს თავის ნაწარმოებებში გადმოკვეცს დღევანდელი ადამიანის ცხოვრების უცდერტის სიროულუ. ურბანისზებულ, ჩაცვტილ გარემოში პარკუნების შინაგანი ემოციების წინააღმდეგობა და ხელთუქმნელი ბუნებისაღმი დაუკლებელ სურაფა. ამ კვიდილო იქმნება ნიწოს უცუველი სურათი, მათში ავტორი დიდი

გულწრფელობით გადმოკვეცებს თავის განცლებს და ოცნებებს. ასეთია, მაგალითად, სურათი „ოში არ ვინდა“. მხატვარი გვიწვენებს უცადეგანო, ჩანანღებულ ცის ფონზე, თითქმის აფეთქების შემდეგ შემოქრულ სინათლის შუქზე, ჩვენს თავიწინ მუცურა ცეცხლის ენებს და დამსხვრეულ ქანდაკებას, როგორც განადგურებულ მოქნიერების სიმბოლის.

უკალოდ არ ჩაუვლია ბერიომოდღრის განათლებს. ნიწო ლორთქიფანიძე კარგად შეიგარჩნობს სურათის კომპოზიციურ სტრუქტურას. სივრცის აგება უცუველუფის გამოირჩევა მაფიოობით და ლანორბობით. ასეთია „მუხრემში“. „ნატურმორტი“ და სსე. ამ ნაწარმოებებში ავტორი ანალიტიკურად უღებება სამყაროს. ავი რამდენიმე ცხოველხატულ დღდალს, წყაუების აგება იქნება თქ ზღვის ნივანა, უპირისპირებს მშინა კვლურ შეტროულობას და საყრცის პერსონალურ ეფაქტს.

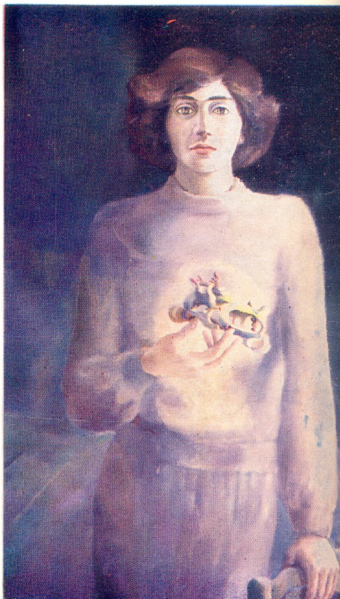
სულ სხვა სამყაროს გვიწლის ნიწო ლორთქიფანიძე სურათი „სისმარაბი“. აქ ზეკუ ეხდათუ ავტორის პიეტუტი, რომანტუკუბუნებას, გვიბოღავს სივრცის უსასულობის შეგრძენება. ლურჯი ფერის იბტენსიობის ცვლა ამძაფრებს რეალობის და არარეალობის განცდას.

ნიწო ლორთქიფანიძე მბოლოდ ტილოზე და მბოლოდ ზეოის საღებავით მუშაობს. ეს საგანგებოდ უნდა აღინიშნოს. კინიდან ფერის სიბრძნე, მისი ეღერადობა ერთ-ერთი შთაყარი გამომსახველობითი საშუალებაა მხატვრის ნაწარმოებებში. მისი ფერი ზოგან ფართოდ, თითქმის ლოკალურ ლაქად არის დაღებული, ზოგან კი — მბუბუქად, მდიდარი ტინალური გადასკლებით. ასე ითება „სეზაზელი ნანგრეუებითი“, „მწერი“, „აკაკიბა“.

მხატვრის შემოქმედების ერთ-ერთი ძლიერი მხარე პორტრეტის ეანარია. ავტორის ძალღებს ადამიანის შინაგანი სამყაროს გაღმო-

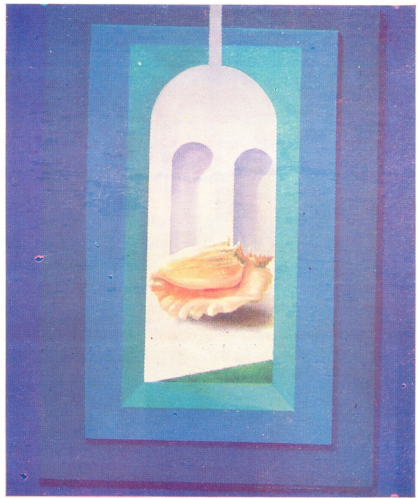
ცემა. ამ მხარე საინტერესოა „დის პორტრეტი“, სადაც შექმნილია ახალგაზრდა კალის სახე, რომელიც მთელი არსებით წინ მიიწრაფის. მისი პოზა, გამომეტყულება, შორს მიმართული მზერა ენერგიული, მონავლსაკენ თამამად შემართული ადამიანის შთაბეჭდილებას ახდენს. განსაკუთრებით გამოირჩევა „ავტოპორტრეტი“, სადაც მუცურბლისთვის შემონათებული მზერა კარგად გადმოკვეცებს მხატვრის ხასიოს. ერთის მხრივ, ეს რაციონალური, თავისი შექმნილი სამყაროს სიმართლესი დაწერებულ, ხილო შეორე მხარე, მუდამ დაკვირვებულ შემოქმედია, რომელიც კარგად შეიგარჩნობს ბუნებაში არსებულ მოლოდინღლისა და შეუცნობლის მშვენიერებას.

დალი ლიბანიძე

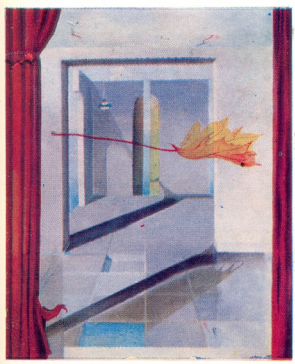

„სახვარი“

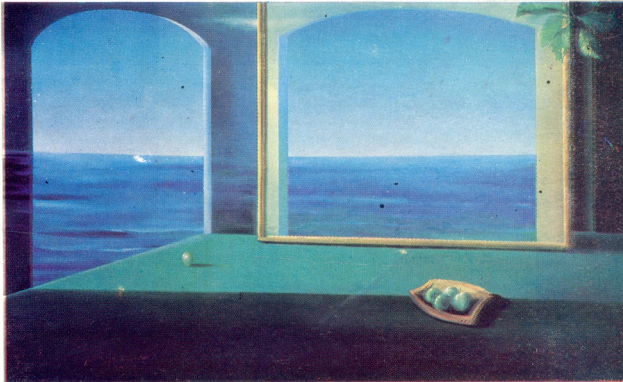

„მუზეუმი“

„შემოდგომა“

„ნატურმორტი სურათით“

„მარი ოქტომბერი“. მარი ოქტომბერი—ე. კოლონია, რუფე ნ. კაშვილი.

„შოის ქალი“.
აშურა — ე. კოლონია,
ახმეტი — რ. აგრაძე.

„სისხლიანი ქორწილი“.
საცოლდ — ე. კოლონია,
შოსამსახურე — მ. კობახია.

სიკამათო დასოს...

1929 წელს იშვა აფხაზური პროფესიული თეატრი, თეატრი — აღმზრდელი, თეატრი — მეოცნებე, თეატრი — მებრძოლი.

თეატრის ბალავარი ჩაყარეს მგზნებარე პიანს ფანალიამ, ლოკაძე ლევარსან კახლანძიამ, პიეტურმა ანა არგუშვიმა, გამჭირანმა ხაზო აგრბამ, რომანტიკულმა როლინეი აგრამ, ცეცხლივანმა მიხეილ კოვქ, ეკატერინე შაკერბაიმი, მათთან ერთად მოვიდა მეოცნებე მინადორა ზუხბაძე — ლერნამეტანინი გოკონა. მოვიდა და საფუძველი ჩაეყარა პირველი აფხაზური პროფესიული თეატრისა, იმ თეატრისა, დღეს რომ ასე აღორძინდა, თეატრისა, რომელსაც მინადორა ზუხბაძე ყველაფერი მისცა: თავისი ყმწმეღალობა, სუნეფი, ღმთილი და ცრემლი, და უფრო მეტიც... თავისი ერთადერთი ასული ეთერ კოლონიასა.

ვინ არ იცნობს ახლა ამ სახელს! ეთერ კოლონია საქართველოს სსრ სახალხო არტისტია. საქმიანი, მწიფი და მუდამ შემართული, სათონი და მომთხოვნი. ასეთია დღეს მინადორა ზუხბაძის პირში ეთერ კოლონია. ოფსლავ კი... ვისწინებ დედის კლათს ამოფარებულ, ნანგრევებიან გოგონას, თეატრში მუდამ თან რომ ახლდა მშობელს, უფროსებს გულგლივად გვიასურბია მსახიობათათვის ახლობელ და მტკივნეულ თეატრალურ ამბებზე. თურმე, ზენე მისთვის საოცრებო გმირები ვიყავით და თეთვული ჩვენი სიტყვა მის ბავშვურ ვულს ნაპერქვლებად ედებოდა და აბრიალებდა.

ეთერ კოლონიას განსაკუთრებით უყვარდა წიგნი, წიგნიდან უნივერსიტეტამდე გზა მოკლე და ეთერ ჩაირჩია კიდევ უნივერსიტეტში ფილოლოგიის ფაკულტეტზე.

თახში წელი ეჭიდებოდა გოგონას გული დედის კვალს, ხდლია კიდევ და გზამ: მიწაფიანა ზუხბაძის ქალშვილითათვის არც ეს გზა იყო შორი და მშინდომილი და მალე ეთერი რუსთაველის სახელობის თეატრალური ინსტიტუტის სტუდენტი

გახდა. აქ, მსახური გოგონას მამოს როლში (ა. ციკარლის „ციმბირელი“) ყველა-სთვის ცხადეა ეთერ კოლონიას ნიჭიერება, მისი ლამაზი მომავლის კონტურები.

1958 წელს თბილისის ა. გრიბოედოვის სახელობის თეატრმა მ. მრეკელიშვილის „მგზნებარე მეოცნებე“ დადგა. პიანს გვიჩვენებს ალექსანდრე გრიბოედოვის დაფრეული ოცნებას, მის შვამბიზე სულს, ალექსანდრე ქაჭავაძის გონიერებითა და სიტუატიო საესე ნინოსთან მის ხანმოკლე ბედნიერებას. დიდი ფიქრის შემდეგ გადანდა: ნინო — ეთერ კოლონიამ შეასრულეს, ხოლო ეკატერინე — ჯულიეტა ვაშაშვიამ, რისთვისაც ახალბედა მსახიობის საგაბეგოდ მიიწვიეს თეატრში. ისინი გამოვიდნენ მსახიობების გვერდით მარჯალებითი ციმციმებდნენ სცენაზე.

წარმატება ნათელი იყო, მაგრამ ეთერს ანდამტკითი იზიდავდა სამშობლო მხარე, შშობლის ხმა ზუხბაძე, მისკენ პალმების ქვავები გამოწვდილიყო, მზე თავლს უკრავდა და ვერც ეთერი აღუდგა ამდენ ცდუნებას, — ცოდნითი და იმედითი საესე გემგზავრა აფხაზთში და კიდევაც ჩაიკრა გულში ის ადგილის დუღამ.

მუშენქველად იზარდა ეს უწყინარი და მოკრძალებული ქალიშვილი, მათთან მოვიდა დასავლეთ-ევროპული, რუსული, ქართული მხატვრული სახეები, რომლებიც ეთერი კოლონიამ სული ჩააბურა და თავის სათაყვანებლად აფხაზ ხალხს გადაუხალა მათი ღრმად საკაციობრიო იდეალები, მათი ოცნებები და საზრუნავი. მაგრამ ახალგაზრდა მსახიობის ოცნება იყო შეექმნა ეროვნული სახითის, აფხაზური ნაწარმების გმირის სახე და ამ ოცნებამ ფრთა შეიხსა ა. ლავილიაეას ისტორიულ ღრმამში („ტანთისის ნინ“).

ამრა აფხაზი ხალხის გმირი გოგონაა, სათონი და ნარნარი, თუმცა საქართველო შემოსევაში იარაღმოპარეგებულე კი იბრძვის თავისი ხალხის მტრის, დაპყრობელ სულთანის თურქეის ნინაღამდეგ და ილუბება კიდევ ბრძოლის ველზე.

ამრა — კოლონია დიდებულად გაიზონეს თავისი გმირის აზრებსა და გრწონებს, თითქოს ხელით ეხება თეთვული აფხაზის გულის სიმებს, მსახიობი თავისთვის ახლობელ პატრიოტულ-ევროპულ კანკაზე ქარავს საკუთარ მოქალაქეობრივ მრწამსს და ამით აფარდითოვანებს მკუფრებელს.

ეთერ კოლონიას ბუნება ყველა ხალხის პატრიოტულ მისწრაფებებს სწედა. და ამალექვებლად მოგვითხრობს მათს ამბავს. კოლონიამ ლუ-სი-ფინის როლის შესრულებით გაიბრწყინა ჩინელი ღრამატურის ცაო იუსი „შემოქცუნში“.

ეთერ კოლონიას შემოქმედებისათვის მებედა მნიშვნელოვანი აღმოჩნდა ვეას როლი რ. ბერალინის პიანსში „თანამეორევე ტრეგედია“.

ევაკოლინია ჭამაზური, შინაგანი სიმისუბქით დამტრის თავისი გმირის სულიერ საფურეებზე და ჩვენს დაგაბარებებს ამ ლაბირინთში. ევაკოლინია ვეულაზე შეაფიოდ გადმოგვიქმნა წარმოდევნის დედაზრს: რომ ატიმური იმი ფიზიკურადაც და ფსიქოლოგიურადაც ხრწნის ადამიანს. მსახიობი ამ როლში გეზობლავს, გავლევებს, გავფრთხილებს!

ლიდა მატისოვამ კომპოზიტის პიანსში, — „როცა ასეთი სიყვარულია“, — მრავალი მსახიობური გამარჯვება გამოაღწინა. არ დარწმუნდა თითქმის არცერთი თეატრი, სადაც არ აფერხებულყოს ეს ადამიანური ცხოვრების ეთიკური ნორმების შედაგებელი ნაწარმოები. მრავალ მსახიობს შეუქმნია ბრწყინვალე სახე ახალგაზრდა გოგონათი, რომელსაც, კანონის საწინააღმდეგოდ ცილითი კვიე უყვარს.

თამაშობს ეთერ კოლონია ამ როლს და ახალგაზრდული მომბიზებულობით, ბავშვური გულწრფელობით, წმინდა, სულის შექერამდე მტკივნეული სიყვარულით გვიმტკიავს, რომ ადამიანი კანონზე დიდია, კანონზე რთულია და თუმცა მატისოვა-კოლონიამ იცის, რომ განწირულია, მაინც არ თმობს თავის უშობლავ სიყვარულს.

ისევე, როგორც პიანის გმირები, ცხოვ-

დ ე დ

როცა ვიღაც მიყვარდა, როცა გული მდგროდა, ვედა იდგა მომკრთონ მითიმნებით მგლოდა.

ახლა ქარი დიდგულობს, კანონებს მკერველ იარებს, ვედა აღარ კითხულობს, რატომ დავივიციანე...

როგორც აფხაზეთის შოთხი და ზღერა, რომლის მამოქარი სული დამეცა ამ ზღვის ხაზში.

ეთერს უყვარს ვეტრად და თავისი ვე-
თიღმბოიანი ნაზი ხნით ბეჭერდა და-
ვუბნის მსმენელი. ის გატაცებით კითხ-
ულობს აფხაურ ქართულ, რუსულ და
სხვა ხალხთა ლიტერატურის ნიმუშებს.

ეთერ კოლინა აფხაზეთის სამი ობე-
რალური საზოგადოების პრეზიდიუმის
თავმჯდომარეა და უნარინანდ უძღვება
ამ მტვად როსულ საქმეს.

ეთერის თავის განსახიერებულ გმირთა
ხასიათის საუკეთესო თვისებებს თავის
თვის იტოვებს და ამით აწლიდრებს თავის
თავს. ახე ისინალა ანტიფონისაგან —
ადამიანურ ღირსებათა შუთვისება, მართ-
ოქტომბერისაგან — გამქრიაობა, ამრ-
საგან — შუთსორობა, და თავისი პირვე-
ლი როლისაგან — ნინო ქავეკავისაგან
პოეტის ვროგული მუღვლეობა, ის სა-
ზღვარსკოტელო აფხაზი პოეტის, ხალხთა
მგრობისათვის ორგანიზაცია იყავ თარბას
ღირსეული მგრობარია, მათი ღვლები სა-
ზღვარსკოტელო და გამარჯვებებით ამის გა-
ბრწყინებულა, რადგან იმინი აპოკოლის
შვილები არან, ნიჭით და რწმენით ვე-
სახებენ და ერის შვილთა ნათელი შარ-
ავადნი მოსავ.

როცა ერთად ზედავით ამ პოლტურ,
ეკავეკ პოეტის და მის ნაზ, ენაქტებულ
ვულესი ეთერ კოლინას, უნებური ცო-
ვახსენებლბა იყავ თარბას ღვლები ცოლ-
ზე — სოფაკეკ ქვეყნის, —
ის — სათრობა და ის...
შე განონეკავური ვარ და,
ის კი სიყვარულ დიდის.

ქვემარტად ასეა!

რების სირთულეებში იზრდება, მწიფდება და ვალდდება თვით ეთერ კოლინაც. ის თავადური სამყაროს ვადღისურ საიდუმლოებებს ვეუღლება და სცენის ოსტატად ვეველინება. ამის დამადასტურებელია მსახიობის შიერ ბრწყინვალედ შესრულებული მარო-ოქტომბერი, ფრანგი დრამატურგის ეან რობერის პიესა „მარო-ოქტომბერი“.

არც ის არის შემთხვევითი, რომ პიესის თარგმანი ეთერ კოლინასვე ეკუთვნის, ეს სახე წარმოადგენს დადგმამდე დიდანიხით ადრე თან სწედა და აწველდა მსახიობს, ის აწველებული ჩაქირიტებდა პიესის ყოველ დეტალს, მის ლიტერატურულ ნაწლას და ღირსებას.

და აი, ეთერ კოლინა მარო-ოქტომბერი ვახბა. დიდი შინაგანი თროლივით და არადაამიანური მოთმინებით აწვევებს თავსუდეს კოლინა-მარო-ოქტომბერი ვახსილის ანტიფონისტური ორგანიზაციის ყოველ ნეჭერებს, რომელთაგან ერთ-ერთი გამცემი უნდა გამოვიდნეს. თხუთმეტი წელი არ შეხვედრიდან შეგობრები ომის დამთავრების შემდეგ, ამ ხნის განმავლობაში მარო-ოქტომბრისთვის ნათელი ვახბა და, რომ ერთ-ერთი ღალატის გამო ვარიავრა მამან უდანაშაულო ადამიანთა სისხლი. მამან საავანგებოდ იხმო ვეყლანი, რათა მომალდეს ვადავლინის. ეთერის ყოველი რგმობა თანადანს დრმეგვება, მამიდება, მტკიუნული სტება. მსახიობი თვალის ხიზტულ ავაგებს გამცემ რგმეს, რომელიც ვინივრული ჩაიბოთი სასუფრაპოზე გამოვიყვანა და აკანავებული რგმით, ის ექალური, თილი ხელოთი, ხოლოთაც კაცობრიობის ნათელ მომავალს — თავისუფლებას იყავდა, სასიყვარლო ტვივის დახაზლს მოვალდებს. ეთერ კოლინას ფლიგრანული რუქრისებებით აქვს დამოშავებულ ყოველი სცენა, მის ელვანტურობას და ვარეგანულ თავდაპერილობაში უდიდესი შინაგანი მღვლეარება გამოსჭვივს.

ამ როლში ეთერ კოლინას წარმატებას იტალიური ვახბით „უნიტაც“ კი გამოეხმანარა („ფრანგული დრამა შვიი ზღვის მასახიობრე“). სისუქშიმ მყოფი უცნობი იტალიელი ეთერ უნეს: „თავიარ რაბ-
ტი გამოვიღდა კოლინას, ცნობილი სა-
ჭოთა მსახიობი, რომელიც ვეზნებრედ, ენებარად შეასრულა ქალის როლი, რომლის განცდები უნეს ვაკერობს და ვულში მღვლეარებას ვიტოვებს.“

...ეთერის ისევ და ისევ ახალი სახე ეზნაბა. ინყებს ეან ანუის პიესა „ანტიკონეს“ თარგმანს, ღრმად სწვდება მისწარმოების ფილოსოფიურ არსს: ტრანინას ყოველთვის ამბოხება მოსდევს.

ანტიგონე-კოლინა არ იყო ვიოტი ბავშვი (რისი საშობროვება ამ როლს აქვს). ეს ამბოხებული სული იყო, რომელიც ადამიანური უფლებების დაცვისათვის სიცოცხლის სწირავს და საკაცობრიო იფე-
ალებებისათვის იბრძვის.

ეთერ კოლინა, როგორც ეხედავით, ლი-

რკული და გმირულ-რომანტიკული სტილის მსახიობა, მაგრამ რა ვუფთო მის შიერ კინოზრული კომპონის შესრულებულ სახეებს: აშურას, დამოშკას, აფუშას?

აშურა-კოლინა [რ. გამზატოვის „მოთიელი ქალი“] სოფლის პირველი პირიკა-
ნაა, რომელიც არც წერილობაჲ ქარდობე
იხებს უკან, აწხილია და შურინა. მსა-
ხიობის კომედიური ტალანტი ისე იპყრობს
მთელ დარბაზს, რომ ეს მანკიერი დედა-
კაცი თითქოს საერთო სიყვარულის საე-
ნად იქცევა.

აშურას ნინამორბედად ჰყავდა დამოშ-
კა [მ. გამაგუას „ოქრის ბოლი“]. იმდენად
ცოცხალი და სისხლსავსე იყო ეთერ
კოლინას შიერ შექმნილი სავულოანტი,
ქუნნი და ანგარებიანი დედაკაცი დამოშ-
კა, რომ აფხაზეთში ასეთი ტიპის „მო-
ღვანეებს“ დღესაც დამოშკას ეწინაა.
ჩანს, მსახიობის შექმნილი სახე იმდენად
მალდასტურებელი იყო, რომ ზოგად სა-
ხელად იქცა. და ეს ხომ ქვემარტი ნი-
ჭიერების ხეგდრია!

და ბოლოს, როგორ შეიძლება დაივიწყო
ეთერ კოლინას ადუმა იუგოსლაველი
დრამატურგის ი. დობროჩინის ომდელა-
ში („სამი ბლუბულის ქუჩა № 17“). ეს
წარმოდგენა თავიდან ბოლომდე ეთერ
კოლინას იმპროვიზაციული ნიჭის ხეგმი
იყო, სადაც ყოველგვარ შემთხვევითობას
მსახიობი ხაზის გაახარებავებულ იყვებ
და და ახალ-ახალ კერებს ქმნიდა ცოცხა-
ლი, ხალისიანი სიტუაციებისათვის.

ადუშის სიწინელე, მსახიობის ღალი იუ-
მარის წყალბოთი თანავარბობის გრწო-
ბასაც უკ აღძრავს. ამის მიზეზი მსახიობის
ერთი თვისებებია. ეთერ კოლინა არასო-
დვად არ სწირავს თავის გმირს, ყოველთვის
სურუტებს მას რაღაც ვამართლებას, რის-
თვისაც ეს „პაბარა“ ადამიანი ცხოვრ-
ებამ ასე გაჯანავა.

დიდი სცენური გამორიდლების შემ-
დეგ ეთერ კოლინას ბუნებრივია, ადუბა-
და აზრი თვითონ ადგედა წარმოდგენა და
რამოდვე ჰეგებს პიესის არწევანი თვით
ეთერის ბუნებას. ლირიკულად და რო-
მანტიკულბა ქალმა თავის პირველ
დადგმად აწირია ცნობილი აფხაზი პოე-
ტის კ. ლომისის ღამაზი პოემა-ზღაბარი
„მზის ასული“ [ქოესად გადვეკოვებული ნი-
ჭიერი აფხაზი პოეტის წელი თარბას მი-
ერ]. პიესა რომლის იფეა, — ხალხის ბედ-
ნიერებისათვის უნგარო ბრძოლა ად-
მიანის უმალესი მოზინა და მოვალეობა,
— დებოუტანტი რეგისტირებისათვის
ახალივლი და აქტუალური იყო, ხოლო
ზღაბარული ფორმა, ფანტასტიკური სიუ-
ვეტი, პოეტური ხედავ თვით ეთერ კოლი-
ნას მშვენიერ ბუნებას ეწმარებოდა.

ცხადია, ისე, როგორც ვეყლა პირველ
ცდას, კოლინას ამ დამდგმასაც ქვირდა
ხარეგებები, მაგრამ ამ შემთხვევაში ჩვენ-
თვის მთავარია ეთერის მოსუყვანარი ხა-
სიათი — შექმნას და იპყროყნის. და ეს
ყველაფერი ისე ღამაზი და დიდებულა,

იზრიალეს კაკალი

ზაფხულის მხურვალე შუადღე იდგა. ხარაგაულის ავტოსადგომში პაპანაძეების გამო ხალხი გვიარინად შეცოტავებულო.

მოსაცდელში, ჩემს პირდაპირ, გრძელ მერხზე, მარტო ორნი ისხდნენ და კარგა სმანალა ლაპარაკობდნენ. შემეძლო თავი ამერიდებინა და ქუჩაში გამოვსულიყვი. დავაპირე კიდევ, მაგრამ შემთხვევით უგრძობრულმა ამბავმა მთლიანად დამიპყრო და ადგილზე მიმაჯაჭვა. საქმე კაკლებს შეეხებოდა.

ეს რომ წლევანდელი წელნიადი ყოფილიყო, რაღა თქმა უნდა. არაფერი გამიკვირდებოდა. დღეს მათი მოშენებით ჯანტერნებულაა რესპუბლიკის ხელმძღვანელობა და ხალხსაც მხარი აუბა. მაგრამ იდგა ოთხი წლის წინანდელი ზაფხული და მაშინ ამანუ ჩამოვსივც არ ისმოდა.

იბრუნეს რომ კაკალი უყვარს და მისი ფასიც ძალიან კარგად მოუხსენიდა, რასაკვირველია, არავის დაუტყვეს, მაგრამ საკონდიტორი ნაკეთებში — კაკლისათვის ადგილი აჯარ დაჩრა. ძალიან განვირად იცის მხრების გადგმა იმ დღეოცოლმა და იმიტომ მის მახლობლად ვეღარც ვენახი ვარგობს და ვეღარც ბოსტანი. მეორე მხრივ, საზოგადოებრივი მიწების მოსაველიანობაც მეკვირად არის დაგვეწილი, მუშახელს და სავარგულებს კაკლასათვის ვინ მოავლიდა. კოლმეურნეობის თავმჯდომარეები ჩვეულებრივ ყოველ დღე შრომაში არიან ჩაფულად და ფაღვებულებათა შესრულებაც დავაკლებდნენ, — თავს ზღმდებდა რად გაუჩრქველდნენ კაკალი თხოვთმეტი-ოცი წლის ასაკიდან ხდება დასაბურტყი და ვარტკ შრომა შერჩებოდათ, მოსავალს სხვა მიომეკიდა.

და რაოდენ დიდი იყო ჩემი აღტაცება, როცა ამ ორი მგზავრის საუბრიდან შევითქვე, რომ გამოჩინილა თავმჯდომარე, რომელსაც სათვალავში არ ჩაუგდია ეს და სხვა უარყოფითი გარემოებები და იმ განაფულზე სოფლის საავტომობილო გზები კაკლის ნერგებით გაუმწვანებია. მერე არ იკითხავთ, რამდენი დაურგავთ? სამი ასობი!

ოღონდ ბევრს ვერ გაუხარია. შორიდან ჩამოტანილი ნერგები დიდად არ გამოს-

დგომიათ. ამანუ თუმცა გული სწყდებოდათ, მაინც ნანუენობა ვერ ფარავდა იმ აღწერილობებს, რასაც ეს კეთილი ნამოხმება ანიჭებდათ. იმედინაობდნენ, გაოსად უკეთესი ნერგებით შევაყვებოთ. ოღონდ ეს გაბმული პაპანაძეა გადარჩენილი კარგ დღეს არ უქადა. უთუოდ ხელი უნდა გამოვლო, რომ ამდენი შრომა წყალში არ გადაპყროდათ. კაითთავად უნდა მოერწყათ. მერე იმანუ გააბეს საუბარი, რომ ძნელი ექნებოდა რაიონში კაკლის სანერგის მოწყობა, მაგრამ დიდი სარგებლობის მოტანა შეეძლო. თანდათან ყველა სოფლის გზა კაკლის ხეებით გაივსებოდა.

გულისთქმას რომ ავეყოლოდი, იმ კაკლებს გამოვცნაურებოდი, უფრო დაწერილებით გამოვიცნობავი ამბავს და ახლა მეტი შექნებოდა სათქმელი მაგრამ ჩემს ცოცხანში კიცხის ატბობისი ჩამოვდა და ისინიც ნამოვადგნენ ნასასლენად.

გავიდა ამ შემთხვევის შემდეგ დაახლოებით ერთი წელი და რისისაბუსი აღმასკომის თავმჯდომარეს ეკლსო ბერიძეს შევხვდი. მაშინაც ზაფხული იდგა, მგონი, ავგისტოს ბოლო. ზეარის პიონერია ბანაკში მივიდიდი. მასპინძელი გზავლესა მიამომბოდა იქაურ სიხსლევს, კიცხის კაკლები კი არ გახსენებია.

მე დრო შეეურჩიე და ის ამბავი დაწერილებით უკამბე, მოსაბერენიც აღუწერე. დავისინე: გარეგნობით პედაგოგებს აგავდნენ-მეთქი, შერძობდა სკოლის დირექტორებიც იყენენ, რადგან ზუსტად ერთნაირი შერკულათი საქალსო ფუნალები და მეთოდური ლიტერატურა მოქონდათ, უთუოდ განათლების განყოფილებიდან გამოტანებული, მაგრამ კიცხეში მიდიოდნენ და იქ ხომ ორი სკოლა არ გვექნებია მეთქი.

სკოლა კი ერთია, მაგრამ სკოლა-ინტერნატიც ხომ გვაქვსო, — ამისხნა ეკლსო ბერიძემ, — ნამდვილად სკოლის დირექტორები გინახავთ და კარგს იჩამენ, თუ ამ კეთილი საქმის თაოსნებზე რამდენს დაწერიო. გეარები ჩამომისახლება და მეც ჩავინიშნე, რადგან გულმა მოთხრა და სკოლის მამუნებელი ხალხის შრომა სადამე მოისხენიო. ესენი არიან: ფილომონ გელაშვილი და აკაკი ჩხვიკაძე და კიცხის კოლმეურნეობის თავმჯდომარე, სიცოც-

ლისტური შრომის გმირი ტარიელ მჭავარიანი, რომელსაც მხარში ედგნენ: მთავარი აგრისანი კობა კლდვეჯიძე, კოლმეურნეები ილუშა მავლაძე, ლადო ოქროშვილი, ლოლა შერგელაშვილი, ლოლაზე ბევრი კარგის თქმა შეიძლება.

მაშინ ეს ყველაფერი ჩავინიშნე მინდობი ხალხისათვის გამწვან კოლმეურნეობის თავმჯდომარე ვისაც აუტყვიანი თ-

ქი ვაკეკიებისა და ისეთი საქმისთვის მო-
ცუდა ხელი, რომელიც სხვებს ზედის
აბაბარა კქონდათ მოტოვებულთ.

ვაკოა ამის შედეგ კიდევ ერთი ნე-
ლინაი და შეფიქვ, რომ სოფელ საბრში
რაიონის საგზაო განყოფილების ავრო-
ნომს ვლადიმერ ნავაძეს კაკლის საწერვე
გაუშენებია.

იმ საწერვიდან გამოყვანილი კაკლის
წერვები შარშან წამწოდგომებს ჩემს
სოფელში ენახე უბისიდან ღორწამდე
გზის ნაპირებზე ჩაყვართ. კატარ-კატარა
ლობების შიგითი კისტად იდგნენ, რომ
ზამთარში კარგად შეწვეოდნენ ახალ ად-
გის. მაგრამ მთორე ჩასვლისას გზის ის
მონაკვეთი, სადაც მე მიხდებო ხოლმე სია-
რული, პანანია კაკლის წერვებისაგან
მთლიანად გაძარცვული დამხვდა. გული
დამწდა. თუმცა არ ვაუჯლია ერთ თვეს
და დაუცხრომელ ადამიანებს ის ცარიელი
ადგილები მთლიანად შეეკსოთ. სიბრაზი-
საგან ვაცეცხლებული ვლადიმერ ნავაძე,
ვისი წყალობაც იყო ის წერვები, თურმე
გაიბახოდა: გახარებულებს ნუ მოიპარე-
ვენ, ბატონო და, ჩემთან მოვიდნენ, რამდენ
ც უნდათ, უსასყიდლოდ მიეცემა. მაგ-
რამ საბრში ვინ დაუნუნებდა ავრონომს
ტყანს.

აღმასკომის თავმჯდომარე თუმც ნავა-
ძეს თანავარაზობდა, მაინც ამ ამბავში
სასიკეთოსაც ხედავდა. ამ სოფელში, სა-
დაც, რაც უნდა დატკრეთა გარეთ, არავინ
ნიაღვრდა, კაკლის წერვები რომ მიქიქო-
ნდათ, იმას ნიშნავდა, რომ სახლში მონ-
დომებული იყო ეს ხეები ეხარებინა. წერ-
ვიც ხომ მაინც ახალ სიცოცხლეს დაი-
წუნებდა, ხოლო საგზაო განყოფილება სა-
ნაცივლოს ისევ დარგავდა, ვასაცეცხლები
გაკეთდებოდა, საბოლოოდ კი ეს კეთილი
მე მომრავლებოდა ამ ხროც მთავო-
რებზე, სადაც მთლიანად იმდენი ყურძნი
მოჰყოფა, რამდენიც ბარაკიანი კახების
ერთ სოფელში, სამაგიეროდ კარგად ხა-
რობს ვაკეთა.

ამ გახარებულზე, მას შემდეგ, რაც რეს-
პუბლიკის ხელმძღვანელობა კაკლის ხეე-
ბის გაუნებელი დანიჭრქდა, აღმასკომის
თავმჯდომარემ მიამბო, რომ მათი სა-
წერვე კიდევ უფრო გაძლიერდა, რომ
წილულის რაიონული საბჭოს დეპუტატე-
ბის თაობაზელი შიგ დაბაში 600 კაკლის
ის წერვი ჩაყვართ, რომ დაბადან ზეს-
ტაფონის რაიონის სახლრამდე, გზის გა-
სწერვე სამასი შორი დაიწყო, ბორიონს
და ამაშუციის ბორისაც — სამასი, კაკ-
ლები დაიწყო სარაგვეისსაყენ მიმავალ
გზებზე და სხვაგანაც...

მიხარია, რომ მომავალში აქართველ სოფ-
ლების მისასვლელი გზები კაკლის ხეების
ხიზუნებად გადაიქცევა.

აღმზინის ჯანმრთელობის სადრეჯოზე

მონყალუბის დაბი

თუ რაოდენ დიდი ადამიანური გულის
სითბოა ჩაქსოვილი ამ ორ სიტყვაში, ეს
ყველაზე კარგად იცის იმ ომგადახვლები
შეომარმა, რომელიც ბრძოლის ველზე სა-
სიკვდილოდ დაქრული ადევცა და განკურ-
ნებულმა თავისი გრძნობები ამ პატარა
სახლურ ლექსში გამოხატა:

არ შემიბრალო მტრის ტყვიამ,
დავიძერ ხელ და ფეხშია,
ეპობადავი თავის სახსენლად,
მეგრამ ჩავეარდი ხევეშია.
მესმობა ტყვიის ნივთი,
ვევად ღვივის ანებარდა,
სანამდე მონყალუბის დამ
თვლია არ შემომანათა.

ახლა ჩვენს მინახე ზარბაზნების ხმაუ-
რი აღარ ისმის, მაგრამ მონყალუბის დე-
ბი კვლავ ფიხზედ დარაჯად უდგანან
ადამიანთა სიცოცხლეს. ამას, ჩვეინან
ერთად, კარგად გრძნობენ აგრეთვე თბი-
ლისის პირველი კლინიკური ავადმყოფ-
ლოს გულ-მკერდის ქირურგიის განყოფი-
ლებიში განკურნებული ყოფილი ავად-
მყოფები, რომელთაც არასდროს დაავი-
წყებიათ მუდამ მზიარული და ავადმყოფის
იმდენი სიტყვით გამხნევების ოსტატბი,
მონყალუბის და მარია სოლდარენკო.
ეს მისთვისაა იმ მეოთხედის საუკუნის
მანიშლურ რაც მარია ამ განყოფილება-
ში მუშაობს, ავადმყოფის სასოფლითან
რამდენი ღამე გაუთენებია თითარა.

გულ-მკერდის ქირურგიის განყოფილე-
ბის პალატებში მშობლიურ ავადმყოფების
სარეცელონა მუდამ იმედად დგას თა-
მარ ვარძელაშვილი. ეს კავანდარ მო-
წარების და ციბრატეხით ტრიალი-
სკედის ბურუსში გახვეული ავადმყოფის სა-
სოფლითან მიუყვდება ამ იმდენი სი-
ტყველი დარწმუნებს, რომ მისი შოში
უსუფულოა, რომ ამ მასზე მისზე ავ-
ადმყოფები განკურნებულან და რომ თუ

მშვიდად იქნება, უფრო მალე მოიკეთებს,
თამარი ათი წელწანადია ამ განყოფი-
ლებაში მუშაობს. მისი შრომითი ბო-
გრავიცია ამ დაწყო და აქვე გრძელდება
ოჯახსაც ამ მუშაობის დროს მოვიცა.
ახლა დედის გულს სამი ვაჭიშვილი ათ-
ბობს და ადამიანთა სიყვარულში ვეც
სითბოს მატებს. მარია სოლდარენკოს მატ-
ვიშვილმა კი უკვე ოციწონის წოდება მი-
იღო და ჩვენი ქვეყნის სამხრეთ საზღვარ-
ზე იცავს სამშობლოს.

სავადმყოფოს ამ განყოფილებაში მი-
მე ოპერაციებს აკეთებენ. ყველაზე სასი-
ოცხლო ორგანოს გულის და ფლტის ბე-
რეციის შემდეგ ავადმყოფს მეტად
სალოთი და ბეჯითი მოველა, სწორი მკურ-
ნალობა სჭირდება. ოპერაციის შემდეგ
საქმე მონყალუბის დეზუბა დაქსირებული
საქმეში ნუნუ რუსიშვილი, რომელიც ათ-
წი წელია მონყალუბის დის სახელს ზე-
რებს, თავის გამოცდილ კოლეგებს არ ჩა-
მორჩება. შუგაბინას, როცა ყველას საი-
ნავს, ზოგს კი სენი არ ასვენებს, ნუნუს
უხმოებენ იმედად და ისიც კვლავ ღონეს
ხმარობს, რომ ავადმყოფი დაწყნარდეს,
ამის მშვიდ ძილს მიეცეს. ასეა თითქმის
ყველა დამე...

ჩვენ კარგი, გულისხმიერი და შრომის-
მოყვარე ქეთხიშვი გვეყვს — გვეუბნის
მედიცინის მენიერებათა დოქტორი, პრო-
ფესორი თამარ გოთუა, — განყოფილება-
ში გვაქვს შობაქმედიცინათა ნიწინ და აი,
იქ, როგორც ანთოპიკის სასწორზე ისეა
მათი დუნალი ანთოპიკი.

ამ წინაინან ვეკულობთ რამდენი მიძი-
ვი ავადმყოფი მოუყვანიოა ჩვენი რეს-
პუბლიკის სხვადასხვა კუთხიდან, რამდენ-
ის სიცოცხლე გადაკურნებიათ და რა
დიდი სოფლა მათს განკურნებაში მო-
წყალუბის დების წელიცა.

ნინეში ნათლად ჩანს, ჩვენი მედიკონის მუშაგები, როგორის რუღუნებით უკლიან ავადმყოფებს. მათთვის კანონად ქველი ლ. ი. ბრუნევის სიტყვები "ყველაფერი უნდა ვილოწოთ იმისათვის, რომ საბჭოთა ადამიანი ყველგან და ყოველთვის ღებულობდეს დროულ, კვალიფიკირ და გაულისხმიერ სამედიცინო დახმარებას".

განკურნებული ავადმყოფები და მათი მახლობლები მადლობას უხვდებიან გულმკერდის ქირურგიის განყოფილების მუშაგებს, რომელთაც არც უშიღო ღამეები, არც ციანა და ენერგია დამიშურეს ადამიანთა სიცოცხლის გადასარჩენად.

ჩემი შვილი — წერს თბილისის სავაგონო დეპოს ბულბულტერი ლამარა აზმაიფარაშვილი, — ღამე მოვიყვანეთ მკერდში დაჭრილი. ჭრილობა ძალზე სახიფათო იყო და მისი გადარჩენა ბუნებუ ეკლად: დაყენება აღარ შეიძლებოდა. დოცენტმა ოთარ ფვანიამ და ექიმმა ვახტანგ ქვაღუამ სასწრაფოდ გააკეთეს ოპერაცია. შვილის სიცოცხლის იმედი მომცა. ოპერაციის შემდგომი მკურნალობის ბედი კი ძირითადად ექთნების: თამარ ვარძელაშვილისა და ციციანი ნიქორაძის ცოდნასა და გამოცდილებას, მათს გულისხმიერებაზე იყო მიწოდებული. დიდ გულწრფელ მადლობას ვუხვდი მათ, რომ ჩემი შვილის სიცოცხლის გადასარჩენად არფერი დაიშურეს".

„წილტვის მიძიმე ოპერაცია გამიკეთეს, — წერს ნაღერჯიხელი მძლელი ლელუნი ხასია, — რა თქმა უნდა, ახალ ნოვოტრაციებზე თავს კარგად ვერ ვგრძობდი. ტკივილები გამაძაბინებს და მხნეობა შემშატეს მოწყალების დეგმა თამარ ვარძელაშვილმა, მარია სოლდაჩენკომ და ნუსუ რუსიშვილმა, რომელთაც მზრუნველობა არ მომავლეს და ამ ქოსული ავადმყოფი კაცი, რომელსაც მორჩენის იმედი არ მქონდა, სახლში ჯანმრთელი მივდივარ“.

გამოჯანმრთელებული ადამიანები თავიანთ გულწრფელ მადლობას სხვადასხვა იმედიებით. გამოხატავენ მოწყალების დების მიმართ: თბილისელი რევაზ ნინუა ასე ამვლავნებს თავის გულის ნადებს: „არასოდეს დამავიწყდება საოპერაციო და მერი ზითაროვას გულთბილი მოპურება, მორჩივ ექთნის ტატიანა პოპოვა მიერ ჩემს სასთუმალთან თუთრად გათენებელი ღამეები“.

თურმე ლეთის მიერ გაჩენილი ყველა სიკეთე ბუბლის ქეთან დიდო კანიაშვილის გულში, რომელიც ავადმყოფთათვის ყველა ნამალზე ნამალია. დიდი მადლობა დოღოს“.

განყოფილებაში უიმედოდ მოუყვანიათ ქ. ბაბაიანი. ნათესა-მეგობრებს მისი გადარჩენა თურმე აღარ ეგონათ, მაგრამ დასტაქურის მაღლიანმა მარჯვენად ის სიკვდილს გამოსტაცა. მოწყალების დებმა კი ახალი სიცოცხლე შთებრეს, რამაც

საოპერაციოში

ბაბაიანს ეს მადლიანი სიტყვები დააწერინა:

„კარგი მკურნალობისა და ყურადღებიათვის უღრმეს მადლობას მოვასწენებ პროფესორ გ. ნაცელიშვილს, დოცენტ გ. თვალაძეს, ექიმ ი. კახაიანს, ექთან თამარ ვარძელაშვილს და სხვებს“.

თავის ჩანაწერში სავარჯიშოლმა მასწავლებელმა მარიამ პაპიაშვილმა ყველა ავადმყოფის ალალი განცდა გამოხატა: „ყველა იმპოტი მადლობელი ვარ, ვინც ჩემს განკურნებაში მიიღო მონაწილეობა, მაგრამ არასოდეს დამავიწყდება ექთან ლილა მარქაროვას სახე. ის მუდამ გაღიმებული შემოდიდა ავადმყოფთან.“

მან კარგად იცის თუ რას ნიშნავს ავადმყოფისათვის მზიარული განწყობა“.

ამ ხელნაწერი ნინეის ყოველი სტრიქონი, რომელიც მადლიერ ადამიანთა ალალი გრძობით არის დაწერილი, ნათლად ადასტურებს აგრეთვე იმას, თუ ჩვენი რესპუბლიკის ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში, როგორ იმძლავრა ნეგატიური მოვლენების წინააღმდეგ ბრძოლის ტალღამ და ჯანმრთელობის დაცვის დაწესებულებათა ორგანიზმი თანდათანობით, როგორ თავისუფლდება მანკიერი სტილიდან.

პიონერი გონივრული

ქ. ვაჟა-ფშაველას
სახ. სახელმწიფო
აქტივობის
პროექტი

17786

ტოქსიკოლოგია

თვალეში...

ლაფარდისფერი, ფართოდგაბედილი თვალეში. სპილოსძვლისფერი, კრილა სახეის ჩემს პირდაპირ ზის. კუბეში ორნი ვართ, საკმაოდ მოხდენილად აცვია. დიმილი განსაკუთრებით უხდება და ილიმება კიდევ.

გამქვალავად მიყურებს და ვერწნობ, თითქოს რაღაც უნდა მითხროს, ან მკითხოს, უხერხულად ხრის თავს.

მე გაზეთს ჩავეყურებ და ფიქრი არ მასვენებს. გაზეთს ტყუილად ჩავეყურები. ისევ მის თვალებზე ვფიქრობ. სად მინახავს, ვინ უნდა იყოს? არ ვკითხვები, არც ის მკითხვება რამეს. დრო გადის და ალბათ თაისით აენწყობა საუბარი.

მატარებელი მიპირის. ღამეა და კერა ვერწნობი, რომელი სადგური მოიტოვავს უკან ელმავალმა.

ჩემმა თანამგზავებმა საუზმე ამოლაგა და აპატირა მაგადილად ღამაზა და გაყენა: — ვისაუზნობ, ალბათ თქვენც შემიერთდებით. თითქოს ყველაფერი კარგად მეჩვენება. — ამბობს და კვლავ ილიმება.

გაზეთი გვერდზე გადავდევ და მის უღუფას ჩემს საუზმეც მივუმატებ. ის თავის დამტარებულ კერძს მანონებს და გულწრფელად მითხვს, მისი დიასახლისური ხელთნება შევაკო.

ეს ჩემი ქალიშვილის გამომცხვარი კექსია. ახა გასინჯეული მუხუნება და ერთ ნაჭურს, ნებადართვლად ჩემს თვფშვთ თავაზიანად სდებს.

— თქვენ დაიგვიანეთ, და, ჩემი სიძე ვერა ნახეთ, იმან გამომიცლია, კარგი სიძე მყავს. — კმყოფილებით აქვებს.

მისი საუბარი, ხმა, მტყუყვლება, მართლაც უყრწი სასიამოვნოდ მესმის და ისევ მის თვალებზე ვფიქრობ. შეკითხვაც არ დამეზიარებია, ისე მოძებნა საუბრის გასაღები.

— თქვენ ეკლესიის ეზოში ცხოვრობთ, თუ არ თვებოძი... — შეკითხვება ის.

— ცხოვრობდი. ახლა ახალი ბინა მაქვს.

— თქვენი და? გათხოვდა?

— არა!

შევეყრებ და გუნებაში ვფიქრობ: „ალბათ მერსიონან სწავლობდა. მაგრამ როგორ ვერ გაიხსენებ? მე ხომ მათ ყველას ვიცნობდი?...“

ღამის სიბნელეში თვალეში ფანჯრისაკენ შეაბრუნა, სახე მოელუშა, წარბები შემოყარა, საწვიმრად შიშნადებულ ღრუბლიან ცას დაემსგავსა. ამოიხიზრა, თხელი კაბის საყვარელი თეთრი, ნახი თითებით მოიკრეფა, თითქოს შესცივდაო, მობტყენა ხელი თმაზე გადაისვია, შუბლი მისიონას, მერე მუხლებზე დაიხედა და ყრუდ ჩაილაპარაკა:

— დიხს, უნდა მიცნობდით... მეელი ომის წლები თქვენს თვალშინ გავატარე, როგორ არ გესსომებოთ... ეს თქვა და დაკვირვებით შევაჩერე მის შუქნათელ სახეს, მარამაგიით ჩამოქონილ ყელს. გახშირებული სუნთქვით გული ამოვადრნას ლამობდა.

— ომი... ომი... რამდენი უსიამოვნო ეპიზოდის გახსენება შეუძლია ამ ერთ სიტყვას. — ჩაილაპარაკა და ვიგრძენი, რა გულმტკიანილი ამბობდა.

— ალბათ მეცნს უბანში ცხოვრობდით?

— არა! ვმუშაობდი! — და უკვე აღარ მიყურებენ ლაფარდისფერი თვალეში, თითქოს განგებ მემალბობინ...

— მუშაობდით? სად?

— ზურის მალაზიოში. თქვენს პირდაპირ, კუთხეში რომ იყო...

მართლაც და რამდენი მოგონებები წამოიშალა. მაშინ ოთხას გრამ შავ ზურის ვაჭალეცდენ. ღამებზე რიგეში ვათენებდი. მარტო ფრონტი როდ განიცდიდა ომის სიმაძვრეს, ჩვენც ზურგში დარჩენილებიც ილაგდნყვეტილები ვითმენდით შიმშილსა და სტიტვილებს. და იყო გამხდარი, უსიხარულო სახეები, სცვდაჩამდგარი თვალეში, რეზორდუქტორებთან მიმჯდარი დეიდები...

— ალბათ თქვენი მეუღლე სამამულო ომში დაიღუპა, არა?

— დიასი ომი რომ დაიწყო, ორი პატარა ბავშვი მყავდა. ერთი აკვანში დამრჩა, მეორე — ახალი ფხაგდგული... მე ოცდარი წლის ვიყავი. ერთხანს არ ვიყო-დი რა მეკუთვინა, რით დამპურებინა ოჯახი. კარის მეზობლად მოხუცი ქალი ცხოვრობდა. ერთ დღეს შემოვიდა და დედაშვილური სითითი, გულაჩუყვებამ მითხრო:

— ნუ სტირი, შვილო. მე წავალ, ქუჩა-

ში დავდგები, ვიმათხოვრებ, კეთილ ხალხს რა დაღვს ქვეყანაზე. ეგებ რამე ავიღო და შენც გაგიხიარებ...

მოხუცმა ერთი კვირა დიდიდან საღამომდე ქუჩაში გაატარა, მაგრამ მისმა გულუკილობამ დიდი ვერაფერი ნაყოფი გამოიღო.

— მაკო დეიდა, ისევ შე გავალ. ეგებ ჩემი ახალგაზრდობა შეიცოდონ, შენ ბავშვებითად დარჩი.

მოხუცი შეკრთა. არ ემეტიბოდო ხელი გამეშვინა, მაგრამ მეტი გზა არ იყო. მოხუცი ბავშვებითად დატყვევ, სახეზე მური ნაფისი, თავბირი ჩიოის ნახევით შეგონებე და ჩემი უბნინად შორს წავიდი.

აი, სწორედ იქ, სადაც თქვენს მოპირდაპირედ ზურის მალაზიო იყო, იქ დავდექი და სამათხოვრად ხელი გავიშვიე.

წერ გეტყობ, ვერ გადმოგცემთ, რა სული ფორიაქით იყო ეს გადმეტილებმა მიწვეული, მაგრამ შეიღვინა გულისთვის რას არ ვაგაყენებ ადამიანი...

ზღვისფერ თვალეში ცრემლის ტბად დავგა და უცებ გადმოიღვარა. უსცევლებ და კაბის კაღლებს, მარგალტბის მიწვევით მოგარდადა მის კრალად სახეზე ცრემლები...

...მართლაც ჩემი მახალგაზრდობა იყო მიზეზი თუ ბედი, რომ ამ დღით საკმაოდ ბებერი ხურდა ფული მოვგაროვე და ერთი ტობაკა ზურის ნახტებშით ავაგეს. ისე მოგრბობი სახლისკენ, რომ არც კი ვგრწმობდი დიდი მანძილის სიშორეს:

მივიღე დაღვები, თვეები. ჩემი მეუღლისაგან წერილები ადრევე შემიყვანა. ის ქალაქი, სადაც ის იბრძოდა, გერმანელებმა მალე აიღეს და ჩემი შუგე წაესვენა.

ერთ დღეს ადრე მომიხდა სახლად გამოსვლა. მალაზიო კართან მდგომმა თქვა, ოთხი საათითაო. შეკერი, მაგრამ არ შემშინებია, ჩემს უბნად მეუღლებოდა ის არემარე. ზურის მანქანა მოვიდა, გამეგჯერ არადა ჩანდა. ექსპედიტორის ვუთხარა, ან წუთშივე გამეცნა დაფუძახებ, უკანვე წუ გავსურდებოთ მეოჭი. ვიციოდი სადაც ცხოვრობდა და ავირბინე აღდარიო. გამეგ მივიყვანე.

მალე ზურის გადმოვიდა დაიწყო. მე ყუთები შემეძინდა, ის კი თაროებზე აწვიხდა. როცა გადმოვიდა დავამთავრეთ, იქა-

ურობა დაავასუფთავე. გამგე თვალღებში
მიმზერდა და მკითხა: რამდენი წლისა
ხარო. ალბათ ჩემმა ხმამ თუ გამცა...

მე ტირილი ამივარდა.
— შემბრალებ, ორი პანანინა ბავშვი
მყავს შესანახი მეთქი.

შევეცოდე: ერთხანს იდგა და დანა-
ღვლიანებული მიყურებდა. ერთი მთელი
თონწული გამდმოაცურა, ჯიბიდან ფული
ამოიღო, რამდენიმე მანეთი მუხუმი ჩამი-
დო და მიიხრა: — ნაღო, პირი დაიბანე,
მოდი და ჩემთან გაბუშავებ. დამეზარაბე,
არასოდეს დაგტოვებ ულუკამაწოდო.

პური ჩაბლუჯე და ისე გავბრდი, თი-
ქოს ქვეყანა ჩემი ყოფილიყოს. შინ მა-
შინ მივიდი, ახლად რომ ინათა.

— რად მოხვედი, შეილო, შეგვიცადა?
შენუხერი? თავი მომიკვდეს! — შესვლის-
თანვე შემეკითხა მაკო დეიდა, რომელიც
ლეგინზე წამოყვდა და თვალებს იფშენებ-
და, სიბნელეში ხეირიანად ვერც კი მხე-
დავდა.

როცა პურის მთელი თონწული დაინა-
ხა, თვალები დააჭყტა, ჯერ კარგახანს
სუწრა, მერე მე შემომხედა და ჩუმი ხმით
ჩამიურტყუნა:

— შეილო, დამიდგეს თვალი, მოიპარე?
— არა, მაკო დეიდა, ალღი ნაშრომიო,
არ მოიპარავს. სიხარულისგან ორივე ავ-
ტრადიო.

როცა სული მოვითქვე და ტირილით
გული ვიჯერე, წამოვდექი, პირი დავიბანე,
სუფთად ჩავიცვი, თავზე თბილი შლი
მოვიხვიე, ჩემი ქმრის ფეხსაცმელში ჩავე-
ყვი და ხან ისევ იმ მაღაზიის კანს მი-
ვაკიოხე ხან რის ვიციადე, ხან კარში
მეკარსავით ვიდექი, ხან აქეთ მგზავნი-
დნენ ხან — იქით.

ასე ვაბატებე მთელი ომის წლები. მე
ალარ ვამატრებო. გამგეს ვეცოდებოდი.
ზრუნავდა ჩემი ორი ობლისათვის. ომის
დამთავრებისას ჩემზე ექირწინა. შევიღე
და მაზრადენინა. ოჯახი მიტყეს, სიძე, შე-
ვილიშვილი, მოყვრენი... და მაინც ამეშლებო
ხოლმე მოგონებები. ომის ის პირველი
მძიმე წელი ჩემს გონებაში არასოდეს წა-
იშლება. მძიმე ლოღობით მანგეს გულზე,
და როცა მინდა ოჯახში ხმაძალა სიტყ-
ვა ვთქვა, უცებ ხმა მიწყდება. ჩემი კეთი-
ლი მეუღლის წინაშე თავსა ვხრი და
ცრწლი მაჩრჩობს.

...და ჩემს თვლანინ ცოცხლდება ომის
მძიმე წლები. ჩვენი ქუჩის კუთხე — ახ-
ლაცხრდა ქალის სამონყალოდ გაწდი-
ლი ხული და მუდარით სასყ თვალები.

ოცდაათედმეტი წელი გავიდა მას შემ-
დედ და ომის ტყვიელები მაინც არ ყურ-
იანებ.

...ხულისფერთვალა თანამგზავრო, არ
ფუქრით მარტო თქვენი იყავით ამ დღეში.
ამის მსგავს ბევრი ეპიზოდი მოგვიმგინია
და უფრო იმდროს ვაგებუდ ამ წერილის
დანერა, თორემ თქვენი ვინაობის გათქმა
გულში არა მქონია.

გათლა სამსახურად

უცნობმა ქალმა გოგონა შემოიკი-
ვანა შემანჯენთა სამუშაო ოთახში.
დღესა ქალიშვილის მომავალი აფ-
ქერებდა, აპას ქალად გამოიყვანა,
— ღიმილით უთხრა ობა მოწონე-
ლითმე, ქალიშვილი გვერდით მოის-
ვა და საბეჭდ მანქანაზე მუშაობის
წყესებზე ესაუბრა. მართლაც რამ-
დენიმე კვირაში გოგონას საქმოდ
ლაშაზად ამოჰყავდა ასოვები თეთრი
ფურცელზე. თითები თითქოს რთი-
ალოს კლავიშებს ენებოდნენ, ისე
ფუნდუნდნენ საბეჭდ მანქანაზე. მანაა
ნერსისგოდა თვალზე უსწრაფესად
ამომრავებდა ხელებს. მას ხუმრობო-
ით ობას „მეტიკლერე“ შეარქვეს.
ობა მასწავლებელი კი „შეგირდს“
თანდახანობით გადასცემდა საბეჭ-
დი მანქანის ყველა საიდუმლოს.

ბავშვობაში კი ობა მოწონელიმე
სულ სხვა პროფესიაზე ოცენობდა.
წარჩინებულ მოსწავლე-ბალორინად
იფუნდუნდნენ საბეჭდ მანქანაზე სოსო
მებერეშვილის საბალეტო სკოლაში.
საბალეტო ხელოვნების პიონერი
და იმედებს ამყარებდა ხაშურელ
გოგონაზე, მაგრამ გავიდა დრო და
ობა, თავისდა უნებურად, მანქანით
ბეჭდვის პროფესიას დაეფუტა. შე-
უყვარდა კიდევ თავისი საქმე, უშე-
ცლოდო, უზნადო იყო მისი ნამუშე-
ვარი. ღირსეული ავტორებიც იყრი-

დნენ ობა მოწონელიძის გარშემო
ობას: შალვა რდიანი, შალვა წუქ-
უბიძე და სხვები, ობას ანდობდნენ
თავიანთ ხელნაწერთა გადაბეჭდვას.
— ობა მოწონელიმე კარგი მეოჯა-
ხე და მზრუნველი დედაც არის. მან
შვილებს სირბილდნევე ჩაუნერგა
სწავლისა და შრომისმოყვარეობის
ინტერესი. მუსიკოს დას ინტინერი
რები და ავრონობი ჭემალე არ ჩამ-
ორჩებიან აგროვნების სიყვარულ-
ში.

სამოცდაათი წელი დიოთვალა ობა-
მის მხრებმა, მაგრამ ისევ ძველებზე
ობა გატაცებით მუშაობს. თითქოს ის-
ეთივე ახალგაზრდა და ჯანმავარი
იყოს. დღესაც იგი დიდი სიყვა-
რულით უჩის საბეჭდ მანქა-
ნას ვაზეთ „თბილისის“ რედაქცია-
ში. ობას დამსახურება მეტყვერ
აოინშნა მთავრობის ჭილოვებით,
საბატო სიველებითა და მეღლებით.
კმაყოფილო ბრუნდება შინ მან-
დილოსანს, რუსთაველის მეტროს-
თან დინჯად მუშუხევის... ფქირებით
კვლავ ავტორებს ესაუბრება. შემ-
დგე კი წიჩხურჩულებს: „ოლონდ კი
კარგი რამ დაწერონ და“...

ობა მოწონელიმე მზად არის
მათად სამსახურად.

ქლიე

იპრიდიუი კონსულტანია

შპკითხა: თუენი ურნალის საშულე-ბით გაუვი, რომ 1981 წლის დეკემბრიან მარტხელა დედებს, რომელთაც 16 წლამდე ასაკის ბავშვები ჰყვთ, შვილებისათვის დახმარება ენიშნებთ თუენი 20 მანეთის ოდენობით.

სუთი წელია, რაც მუელად დამუღუა, მუავს სამი შვილი — 6, 9, 10 წლისანი. მიეცემათ თუ არა ჩემს შვილებს დახმარება?

პ: ჩხიპაპ

ქედის რაიონი, სოფელი ინსარჩიებენი.

პასუხი: — სკვ ცენტრალური კომიტეტისა და საბჭოთა კავშირის მინისტრთა საბჭოს 1981 წლის 22 იანვრის დადგენილებების შესაბამისად 1981 წლის 1 დეკემბრიდან ყოველთვიური დახმარება თუენი 20 მანეთის ოდენობით ენიშნება მარტხელა დედებს იმ ბავშვებისათვის, რომელთაც არ შესრულებიათ 16 წელი (მოსწავლენებს, რომლებიც სტიპენდიის არ იღებენ — 18 წელი).

მარტხელად ითვლება ეალი, რომელიც ბავშვების მამასთან არ იმყოფებოდა რეგისტრირებულ ქორწინებაში, არ ცხოვრობდა მასთან ერთ ოჯახად და არ ეწეოდა საერთო მუერობისას.

თუ თუენი ბავშვები დაბადებული არიან რეგისტრირებული ქორწინების შემთხვევაში, ისინი, მამის დაქარვების გამო, მოზალდებუნიის მიღების უფლებას მოიპოვებენ.

შპკითხა: — ჭირფასო რედაქციავ: უმარჩილესად გოხოთ თუენი ურნალის საშულეობით შეგატყობინით, მესამე ბავშვს სიცოცხლის მეორე წლიდან (გარდა ერთ-ღორეთი 20 მანეთისა და 8 წლამდე ურნა 12 მანეთისა) ეძლევა თუ არა კიდევ ყოველთვიური დახმარება სუთ წლამდე და, თუ ეძლევა, ვის უნდა მივმართოთ მისი დაწინაურების საკითხზე?

პ: გოდერაძევილი

სიღნაღის რაიონი, სოფელი ბოდბე.

პასუხი: მოქმედი კანონმდებლობის თანახმად სახელმწიფო დახმარება ენიშნებათ და მიეცემათ დედებს, რომელთაც ჰყვთ სამი შვილი, შეითხე და ყოველი შემდგომი შვილის დაბადებისას — ბავშვის ხუთი წლის შესრულებამდე. სახელმწიფო დახმარების დაწინაურება და გასცემენ სოციალური უზრუნველყოფის ადგილობრივი ორგანოები. დახმარების ოდენობა დამოკიდებულია შვილთა რაოდენობაზე, მესამე ბავშვის დაბადებისას ყოველთვიური სახელმწიფო დახმარების დაწინაურება ენიშნებათ არ არის გათვალისწინებული.

შპკითხა: ვეუზაბ სკოლა-ინტერნატში ექთანად, მუავს ავადმყოფი შვილი. მუელდე ვადავროფია და აქამადა საკურნალოდ არის წახული. გოხოთ განმარტო, შემიძლია თუ არა გადავიდე ნახვარ განაკეთოზე ოჯახური პირობების გამო და არცეობს თუ არა მოვარობის დადგენილება ექთანზე ახალი შეღავათების გაცვრელების შესახებ?

პ: ხაბაპურიპ

თბილისი

პასუხი: საბავშვო ბავების, ბავაბალების ჭვეუებისა და ბავშვთა სახლების კვალიფიკაციური კდრებით უზრუნველყოფის მიზნით, სკვ ცენტრალური კომიტეტისა და საბჭოთა კავშირის მინისტრთა საბჭოს დადგენილების შესაბამისად, შეთვრთმეტე ხუთწულდში გათვალისწინებულია გავრცელდეს ზემოაღნიშნულ დაწესებულებაში მომუშავე მელდებისა და საბავშვო ბალების აღმზრდელებისათვის დაწესებული ნ-სათაინი საშუალო დღისა და წ-ღლიანი შეებულების ხანგრძლივობა, ხოლო სკოლა-ინტერნატის ან ბავშვთა სხვა დაწესებულებების ექთანებზე ოჯახური პირობების გამო ნახვარი განაკეთების დამევა, ესე იგი სრული განაკეთების გადაწარულება, დღემდე მოქმედი კანონმდებლობით არ არის გათვალისწინებული.

ოთახში ალოე ძალიან იშვიათად ყვავის, ამიტომ ბევრს როდი უხილავს მისი ღამაზი, გრძელყუნა, წითელ-ყვითელი ყვავილები. თავის სამშობლოში — აფრიკაში კი ალოე დიდ 20 მეტრიან ხედ იზრდება, რომლის ფოთლები 60 სანტიმეტრის სიგრძისაა. იგი ყოველ წელიწადს უხვად ყვავილობს. ოდითგან ალოეს სამკურნალოდ იყენებდნენ. განსაკუთრებით ძვირფასია მისი წვენი.

ალოესაწინდელ მაკედონელის ლაშქრობისას პერანებმა შეიტყვეს, რომ სოკოტრეს კუნძულზე არსებობდა ისეთი ხე, რომლისგანაც მცხოვრებლები გამოჟანსაღებდენ მოსოქ წვენს ხარშობდნენ. ამბობდნენ ან ხის ბულსითვის დაიპყრო მხედარმთავარმა ეს კუნძულიო. ასე მოხდა აფრიკის უდაბნოს ბინადარი მცენარე ვეროპოლისა ხეში. საბედნიეროდ იგი ძალიან უპრეტენზიო აღმოჩნდა, მუცენიერად იხიარ უცხო მონაზე და არც თავისი სასარგებლო თვისებები დაკარგა. ალოეს 200 სახეობათგან ჩვეში გავრცელებულია „ხის მავარი“ და „ზოლიანი“. ხის მავარი ალოეს, როგორც სამკურნალო მცენარის ახარებენ შუა აზიასა და ამიერკავკასიაში.

ალვის ახალი წესი

მოჭერთი ქვედა ან შუა ფოთლები, გარეცხეთ ცხელ წყალში, აცხადეთ გარბობა, დაალაგეთ თევზში, დახურეთ ქაღალდი და 12 დღის განმავლობაში გააჩერეთ მაცივარში ან ბნელ გროლ ადგილზე. ასეთ არახელსაყრელ პირობებში ალოეს ფოთლები აფერებენ ყველა სასიცოცხლო პროცესს. და აი, სწორად მაშინ უფრედები „იკრებენ“ მიელ თავის ძაღვს“, რათა როგორმე თავი გადაიარჩინონ. სწორედ ამ დროს აღმოცენდება განსაკუთრებული ნივთიერებები — ბიოგენური სტიმულატორები, რომლებიც უფრედების სოციალისტურწინარაობას აღვიწყებენ. ალოეს წვენის ასე დამუშავება, რომელიც ავადმყოფისმა ვ. პ. ფოლატოვმა შეიმუშავა, შეიცავს ბიოსტიმულიატორებს. ავადმყოფი ორგანიზმში ეს ბიოსტიმულიატორები აღორებენ უფრედის ნივთიერებათა ცვლას და ორგანიზმის წინააღმდეგობის უნარს, იელს უწყობენ დამხანარებელი კანის მომუშაებას და ავადმყოფის გამოჯანსაღებას.

წახინს დახმარება

როცა მაცივრიდან ფოთლებს გამოიღებთ, დაავალიტორედ დაზიანებული ხომ არ არის (შუა წნალი მოჭარბული), გაატარეთ პირქსაკებში და გაწურეთ ორჯა

სპანური სამზარეულო

დობანდში. წვენი სახმარად ვარგისია როგორც ახლადგამონრული, ასე დაკონსერვებული (8 ნილი ალოუს წვენი დაუმამტეთ 2 ნილი სპირტი).

ალოუს წვენი ეფექტური სამკურნალო საშუალებაა კანის ისეთი დაავადებების დროს, როგორც არის გვებზე, დაძნერობა, სირუცება, მჭამება, ჭრილობა, წულუღი დაღმეო ორჯერ ყოველ სამ საათში (ორი საათის შესვენებით), კანის დაზიანებულ ადგილზე უნდა გაკეთდეს კომპრესიები ალოუს წვენიდან დასველებული ნაჭრით. ასევე შეიძლება დღეში ორჯერ დაიღოს ათითონ ფოთლოვანი, რომელსაც კანი უნდა ააჭრათ ან ფოთლების ფაფისებრი მასა. წულუღიანი სტრომბოტიკის დროს უნდა დაღმეოთ ალოუს ახალი ფოთლები ან პირში გამოვლოთ მისი წვენი.

წვენი მდიდარია ფერმენტებით, ვიტამინებით, აქვს ბაქტერიოციდული თვისებები. მისი დაღვევა შეიძლება მხოლოდ ციქრის რჩევით. რადგან იგი უცვლას როდეს უხვდება. ალოე არ შეიძლება ფეხბიძე ქალებისათვის, თირკმელების, ღვიძლის, ნაღვლის ბუშის მწვავე დაავადებებისა და კუჭნალავის ანთების დროს.

საბროო მასამაჟაჟალი ნახავი

ასეთი ნახვევი კარგია ძლიერი დაავადებისაგან დასუბტებული ადამიანისათვის მდის ვასიდელებლად და ქრონიკული ბრძნების სამკურნალოდ. გთავაზობთ ხალხურ რეცეპტს: 150 გრამი ახალი, უმჯობესია ზემოთ აღწერილი (მაცივარში შენახული) ალოუს წვენი, 250 გრამი თაფლი, 350 გრამი ნივთილი ღვინო ერთმანეთში აურიეთ. მიიღეთ დღეში სამჯერ, თითო სუფრის კოვჩი ჭამამდე ნახევარი საათით ადრე.

ნახავი ბაზუპაისათვის

100 გრ. ალოუს წვენი, 500 გრ დარჩეული ნივთი, 300 გრ თაფლი, 3-4 ლიმონის წვენი. დააღვინეთ დღეში სამჯერ ჩაის ან მსუბრტის კოვჩით (ცდინის რჩევის მიხედვით) ჭამამდე ნახევარი საათით ადრე.

მსლიანი ნახავი

ფაფისებრი მასის დაუმამტეთ 5 ნილი წყალი და ერთი საათი გააჩერეთ, შემდეგ 2-3 წუთის წამოკარებისას, ახვევი პირში და ყელში გამოსავლება.

წველიან ნახვევს იყენებენ კანის დაავადებების (საფენებისათვის), ღრმადებისა და ქუთუთოებისათვის, ასევე პირში და ყელში გამოსავლება.

ალოე კოსმეტიკაში

სასარგებლოა ალოეთი გაფლენილი საფენების სახვევ დადება ან გამწვანება, კანის ანთების, ფერითგამაღების, ზეღმერი ცხიბიანობისა და ნაოჭების გასაქრობად.

6. აპრილი

უველა კუთხეს თავისი წესებულებები, თავისი სამართლებრივი აქვს. რეკლამაზე თავისი საუკუნოების მანძილზე აწუხებდა უფროა, ვარდან თითქმის არაერთი შემოქმედით გაჩნდა მართლისა, რომელსაც საცდელად გზით ზურგით ეწოდებოდნენ. უველაფერი, რაც ეტოდებოდა, შინ მოეკანონი და დამზადებული იყო.

შეითხველს ვთავაზობთ ჩამდინებ სვანური კერძის რეცეპტს.

კარტოფილის კერძები

ხაჭაპური ყველით და კარტოფილით

ავილოთ 2 კგ კარტოფილი, მოვხაროთ კინიანად, გავწმინდოთ და დავევლოთ ან გავატაროთ ხორცსაკეპში. შუა მასას აფურცოთ 1 კგ ქვიანო ყველი (მსხვილ-მსხვილად დაღვწვილი), უჭაობესა მოსულე უველი, რომელსაც წინასწარ ასე შევამოწმებთ: მოჭრით პატარა ნაჭერს, ჩავაგებთ მუხუდარე წყალში ან დავეებთ ცხელ ტაფურთა უველი ძაღვით გაწველა, კარგადა ასეთი საქაქურობისთვის შეგვიძლია იხმაროთ უველი როგორც (უშარბილი იხე მართლიანი) და სულგვინი, თუ უველი მართლიანია ერთ-ერთი საათით ჩაალბეთ ნელ-თბილ წყალში, შემდეგ გაურეთ და ხორცსაკეპში გაატარეთ. მოწლით ჩვეულებრივ ხახვაქურტ ცომი, გამოაცხეთ ჩვეულებრივ წესით, აეროლუმში ანდა ცხიმთან ტაფურ (კარგია ზეთში შემწვარი). ასეთი საქაქური სასურველია მასწვე მიირთვათ.

კარტოფილის ღვინოვი ნივრებით

ავილოთ 2-3 კგ კარტოფილი, მოვხაროთ ჩვეულებრივით წესით, ვავატაროთ ხორცსაკეპში, დავევლოთ აქია, ქინძი, ნიორი, ოხრახუში, კამა, წერძინად დაჭრილი ცხიმო მთავრული ხახვი, ერთი ჭიქა დანაყული ნივრით და ნახევარი ჭიქა წყალი; გამოაცხეთ საქაქურივით, ჩვეულებრივით წესით.

მოწმადებული გული — სართავი ასევე შეგვიძლია გადავლოთ ღრმა თეთრზე, შემოდან მთავრული მწვანელი და ალუა-ალუა დაჭრილი ხახვი, და პურთან ან მკადთან ერთად მიირთვათ.

კარტოფილის „ღვიფა“

ავილოთ 2 კგ კარტოფილი, მოვხაროთ კინიანად, გავწმინდოთ და ვავატაროთ ხორცსაკეპში. აფურცოთ ნახევარი კგ. ქვიანო ყველი (უველი მოსული უნდა იყოს, ე. ი. უნდა იწებოდეს), უველი შეიძლება

მეტ ან ნაკლები იყოს. ცალკე ჭიქაში ავადლოთ ერთი ჭიქა წყალი, ან წყალი ჩავატაროთ მართლ გემოვნით, დავლოთ ერთ-მანეთში არტული ცხველი-კარტოფლი, შუა მასა შევავაოთ უველზე, წამოვადლოთ, ერთი ორი წუთის შემდეგ კარგად აფურცოთ, რაცა გაიწველება, გადმოვდავო ცხველიდან და ცხელ-ცხელი მივიტანო სუფრაზე.

ნანარკოთამას ფხალი („მისგვლა“)

ავილოთ 1-2 კგ ნანარკოთამა. ვავარჩიოთ, ვავრცხოთ, ჩავატაროთ მდურავი წყალში. რაცა მოხარება, გადმოვლოთ. საწურზე გაწურეთ კარგად და ავევლოთ, ავილოთ ორი თვაი ხახვი (შეგვიძლია ფოჩიანად), ორი ცხელი ნიორი, ქინძი, ოხრახუში, ნახურა, უველაფერი ეს დავევლოთ წერძინად (მართლი და პილბალი გემოვნით). უველაფერი აფურცოთ ახელდა ნანარკოთამას, დავევლოთ ნახევარი ლიტრი წყალში, შეგვიძლია ნაღვლები, დანაყული ნივრით, ერთი კოვჩი ძმარი და ვახლეც მზად იქნება. კარგადა მკად მკადთან ან ღვინოთან ერთად. კარგადა, აგრეთვე, ასე მოწმადებული კარხლისა ან მწვანე კომბოსტოს ფოთლები.

„ნახტვრა“

ავილოთ 1 კგ მკვილი ან პური, დავევწინოთ წყალად, (როცა პურით ვავითებთ მკვი წყალი უნდა), ჩავატაროთ ერთ ჭიქა, ჭიქანახვარი ადუღეული წყალში, დავევლოთ ცხველზე, რაცა დღეებზე, ჩავუვლოთ ნახევარი ლიტრიანი დაღვწვილი უველი (უველი მოსული უნდა იყოს), ვავატაროთ ცოტა შემდეგ კარგად აფურცოთ, გადმოვლოთ ცხველიდან და ეკრები მზად იქნება, საუკუნოთა კერძია. სუფრაზე ცხელ-ცხელი უნდა მივიტანოთ.

ხგოს კუჭმაჭი („ქუმვას“)

გავცხვებოთ და გახვუტავებოთ მკვი შიგანი გული, ფოტტები, ნაწლავები, თირკმელები (მოწალით, კუჭი გადამანეთ, მოწალით შიგანი დავევლოთ წყალად, აფურცოთ შიგ ხახვი, ნიორი, ქინძი, ცოტადელი ქონაძარი, პიტა, 200-300 გრამი ქვიანო ყველი, უველაფერი ეს აფურცოთ კარგად, თან ჩაყოფილი ცოტადელი მუცლის ქინძი. ჩადეთ წინასწარ მოწმადებული და გადმობრუნებული კუჭში, გამოვტარო წყალში გრძობი და ძაფით, ჩადეთ მოხარება. რაცა მზად იქნება, დავევლოთ და ცხელ-ცხელი მივიტანო სუფრაზე.

თამარ მტკარანი

მეტატი.

შეკრები

მხსლის მურაბა

მაგარი, გადამუშავებული სასაბურთო ჯიშის მხსალი გაფუძვნილი, მოაცილები შეგული და დაქვრივი ნაჭრებზე, მხსლის ნაჭრები (ერთი კილოგრამი) ჩაყარეთ ქვაში, დაახლოებით ცივი წყალი ისე, რომ დაუაროს და ხარშეთ დაახლოებით 15 წუთი. ცალკე მურაბის ტარტში ჩაყარეთ ერთი კილოგრამი შაქრის ფუნჯილი, დაახლოებით ზღ მხსლის ნახარში (ერთნახევარი ჩაის ჰიქა), მოურთეთ და ააღულეთ, ჩაყარეთ შებ გამწვადებულ მხსლის ნაჭრები და ხარშეთ ნელ ცეცხლზე შემწვადებამდე. ხარშვისას შეგიძლიათ დაუმატოთ ოთხი-ხუთი ცალი მიხაკი.

ბადრიჯნის მურაბა

საშუალო სიდიდის კორფა ბადრიჯნები (თუხტლი) გარეცხეთ, წვერები წააჭერით, გაფუძვნილი, გაჭრით სიგრძეზე ორ ან ოთხ ნაჭრად ისე, რომ უწინე ყველაზე შეკუმშული და მივიციო პატარა ბადრიჯნის ფორმა. ახეთნაირად დაჭერით 100 ან 110 ცალი ბადრიჯნის ნაჭრები უნდა მიიღოთ. დათლით ღრის ბადრიჯანი მანვე ჩაყარეთ ცივ წყალში და ჭურჭელს თავი დაახურეთ. შემდეგ ამოიღეთ წყალიდან; გააძაბეთ მხსა შესუბერ ჭურჭელში. დააყარეთ სამაბო გრამი კარი, დაახლოებით იმდენი ცივი წყალი, რომ დაფაროს და გააჩერეთ ცხაინახევარი. შემდეგ კარგად გარეცხეთ ცივი წყალი, ჩაყარეთ მდღერაზე და ააღულეთ სამ წუთს. გაძაბეთ თუშფალანგში, რომ წულსიხვად დაიწროტოს. ცალკე ააღულეთ წყალი, ჩაყარეთ ერთი სუფრის კოვლი შაბი, შემდეგ ბადრიჯანი და ააღულეთ სამ-ხუთ წუთს. შაბიანი წყალი გააძაბეთ და ბადრიჯანი გაურთეთ. სუფთა წყალში ჩაყარეთ ნახევარი ჩაის ჰიქა შაქრის ფუნჯილი და ბადრიჯანი ააღულეთ ხუთი წუთი. შემდეგ ცალკე გააძაბეთ თუშფალანგში. თითოეული ბადრიჯანი ქარგად გაურთეთ ხელით. ცხრა-ათი ჩაის ჰიქა წულსა და ორი კილოგრამი შაქრის ფუნჯილისაგან მოაღულეთ სირაფი. მდღერაზე სირაფში ჩაყარეთ მოწვადებულ ბადრიჯანი და ხარშეთ გამწვადებამდე. ხარშვის დასასრულზე უყავით ვანილინი (თქვენს გემოზე).

საზაბმროს მურაბა

პირველი პარიანტი

სქელჭურჭიან სასაბურთოს ამოჭერით გული და მოაცილეთ მწვანე კანი. დარჩენილი თეთრი ნაწილი (ერთი კილოგრამი) დაჭერით სხვადასხვა ფორმის ღამაშე ნაჭრებად, თითოეული ნაჭერი ადგილ-ადგილ დაჩხვრით წვერილი ჩხირით და ჩაყარეთ შესახებ ჭურჭელში. ზემოდან დააყარეთ ორასი გრამი კარი, დაახლოებით იმდენი წყალი, რომ ნაჭრები დაიფაროს და ასე გააჩერეთ

ერთი საათი. შემდეგ გაძინარე წყალზე კარგად გარეცხეთ, ჩაყარეთ ქვაში, დაახლოებით მდღერაზე წყალი და ააღულეთ ათი წუთი. ბოლოს გაძაბეთ თუშფალანგში. ქვაბიდან წყალი გააძაბეთ, ჩახსით ახალი მდღერაზე წყალი, ჩაყარეთ ნახევარი სუფრის კოვლი შაბი და წამოაღულეთ. ჩაყარეთ სასაბურთოს ნაჭრები, ააღულეთ ათი წუთი და ცალკე თუშფალანგში გაძაბეთ. ქვაში ჩახსით მდღერაზე წყალი, დაუმატეთ ნახევარი ჩაის ჰიქა შაქრის ფუნჯილი, ჩაყარეთ სასაბურთო, ააღულეთ ათი წუთი და ისევ თუშფალანგში გააძაბეთ. ქვაბიდან გადაახლოებით შაქრიანი წყალი და გამოაცილეთ მდღერაზე წყალი. ქვაში ჩახსით სამი ჩაის ჰიქა მდღერაზე წყალი, ჩაყარეთ შაქარი (ერთი კილოგრამი), მოათავსეთ შებ სასაბურთო და ხარშეთ გამწვადებამდე. ცეცხლზე გააძაბეთ ღრის მდღერაზე ვანილინი (თქვენს გემოზე).

საზაბმროს მურაბა

მეორე პარიანტი

სქელჭურჭიან სასაბურთოს ამოჭერით გული და მოაცილეთ მწვანე კანი. დარჩენილი თეთრი ნაწილი (ერთი კილოგრამი) დაჭერით სხვადასხვა ფორმის ღამაშე ნაჭრებად და თითოეული მათგანი ადგილ-ადგილ ჩაჩხვრით წვერილი ჩხირით. ერთ ჩაის ჰიქა მდღერაზე წყალი ჩაყარეთ ერთნახევარი ჩაის კოვლი სუფრის კოვლი, კარგად გასხვინეთ და მურაზე ხუთი ჩაის ჰიქა ცივი წყალი. დაახლოებით გამწვადებულ სასაბურთოს, დაახურეთ თავსახურში და გააჩერეთ ოთხი საათი.

შაბიანი ტარტში ჩაყარეთ ექვსასი გრამი შაქრის ფუნჯილი, დაახლოებით სამი ჩაის ჰიქა წყალი, დააბეთ ცეცხლზე და ააღულეთ ათი-თხუთმეტე წუთი. ამოიღეთ სხნარიდან სასაბურთოს ნაჭრები და გაძინარე წყალში გარეცხეთ ძალიან კარგად. შემდეგ სასაბურთოს ნაჭრები მოათავსეთ მდღერაზე სირაფში და ააღულეთ მომწინებინ ნელი დღერაზე ხარშეთ თხუთმეტე წუთი. გადმოაცილეთ ცეცხლიდან და გააჩერეთ თორმეტე საათი. შემდეგ დაუმატეთ ექვსასი გრამი შაქრის ფუნჯილი, დააბეთ ცეცხლზე და ააღულეთ მომწინებინ ხარშეთ ნელი დღერაზე ხუთი საათი. ხარშვის დასასრულზე უყავით ვანილინი (თქვენს გემოზე). ათივე წუთი შეიძლება მოწვადებულ ბადრიჯნის მურაბაზე.

თამარ სულაბაძე

კომის მურაბა

გარეცხეთ, გათლით, დაბროლი კომში (ერთი კილოგრამი) ჩაყარეთ მდღერაზე წყალი (წყალი კომს უნდა ფარადეს) და ხარშეთ, სანამ ცოცა არ შერბილდება. შემდეგ კაფქირით ამოაღეთ კომში წვენი და და ლნგარზე მოათავსეთ ფინდი.

კომის ნახარში შევნი გაურთეთ, ააღულეთ ერთნახევარი ჩაის ჰიქა, ჩახსით მურაბის ტარტში, დაუმატეთ ერთი კილოგრამი შაქრის ფუნჯილი და მოაღულეთ სირაფი. მერე ჩააყარეთ შებ გამწვადებულ კომში და ხარშეთ შემწვადებამდე (დაახლოებით ორი-ორ ნახევარი საათი).

თეთრი ყურძნის მურაბა

თეთრი ყურძნის მარცვლები (ერთი კილოგრამი) მოაცილეთ წიწვები, დააყარეთ ზუთასი გრამი შაქრის ფუნჯილი და გრილ ადგილზე გააჩერეთ სამ-ოთხ საათი. მერე მურაბის ტარტში ჩაყარეთ ზუთასი გრამი შაქრის ფუნჯილი, დაახლოებით ერთი ჩაის ჰიქა წყალი, მოაღულეთ სირაფი და შეაგრძობეთ. შეგრძობულ სირაფში მოათავსეთ შაქრიანი ყურძენი, ტარტი შეაგრძობეთ, რომ ყურძნის მარცვლები თანაბრად განაწილდეს სირაფში და ხარშეთ შემწვადებამდე — დაახლოებით ერთნახევარი-ორ საათი.

მოდური

ახალგაზრდული მოდა მევეთად უხვამს სახს დროის მოთხოვნებს — აწინა აღწევს გამოსის ფუნქციონალიზაცია, უნივერსალიზაცია, პრაქტიკულობა. დემოკრატიული ელემენტების თამაში, მაგრამ ზომიერი გამოყენება... თანამედროვე მოდა ფართო გასაქანს აძლევს არა მარტო ფერისა და მასალის კომბინირებას, არამედ ფორმის, ელემენტთა სხვა და სხვა მიღწერის დეტალების შესამუშავებს. სტილური გადაწყვეტის მრავალფეროვნებას (რომანტიკული, კლასიკური, ფორალური, სპორტული), ერთ ანსამბლში სხვადასხვა სტილის დასაშვებ შეტანვას. უოველივე ეს მშვენივრად აირეკლება პრაქტიკულ და დღეს საკმაოდ გავრცელებულ კოფორტულ კაბისა და კოფორტულ-შარტის ანსამბლებში, რომლებიც შეიძლება იყოს უოველდღიური და გამოსასვლელიც — მისართავი დეტალების სწორი უტრირების მეშვეობით. უსასრულოდ მრავალფეროვანია კოფორტის, პერანგების, ქვედა კაბების ფორმა და სახე.

კოფორტში ძირითადად ხაზგასმულია ქალურ რომანტიკული სტილი — მაქსანებითა და „ვალანებით“, „რუშებით“ და ბაფებით, გულისხმობს და მხედრებთან ჩადგმული „გიბიურითა“ თუ ნაირგვარი ქარგულითი (ბელის, მანქანის) კლასიკური სტილის პერანგე შეიძლება გაიწვოს ნაკვეთებით, წვრილი ნაკვეთით (მისრისა და კოცტის არეში), პატარა ხაყული-ფაბითი, ხაყული წვრილი მაქსანით, ახეი სტილის კოფორტისა და პერანგებისათვის რკომინდებულია რბილი, მსუბუქი ქსოვილები. მრავალფეროვანია აგრეთვე ქვედა კაბები როგორც ფორმით, ასევე თარგით. ისინი გვხვდება: ნაკვეთით, „აგორე“, განიერი ნაკვეთისმული, ირხილ აკრილი და „იარუსებიანი“. ისინიც ასევე შეიძლება გაიწვოს მაქსანებით, შესაბამისი კოფორტის ქსოვილის ოდებით, ატლასის წვრილი ზონებისა და შრ. სხვა.

შატკარი მოდელიორი
იან სხირბლაძე

გაეროს

გელათის ვრცელი ბურომოდერული ანსამბლი შუა საუკუნეების ქართული ეკლესიების უმნიშვნელოვანესი ცენტრი იყო, რომელიც მთვე დაეთმო აღმშენებლის ინსტიტუტის შეიქმნა XII საუკუნის დასაწყისში.

გელათის ბურომოდერული კომპლექსი ტიბეთის რაიონში მდებარეობს, ქუთაისიდან 12 კილომეტრზე, მდინარე წყალწილის უღამაზე ხეობაში. შემატავე აღტყეებით მოკვთობრობს, რომ დავიგოა „მოიგონა აღშენება მონასტრისა... აღტყეობა უკვალა შეუენიერსა და ეკლეთითურ უნაკლულია... აღტყეობული ეკლეთია წინარდლოა ქმნულია“.

შოპარს ღვთისმშობლის სახელობის ტაძარი დაფუძნა 1106 წელს, რომლის ძირითადი კორუსი დაეთის დროსა აგებული, მინაშენები კი მომდევნო ხანას მიეკუთვნება. ტაძარს აღმოსავლეთით სამი შეერთი აფსიდი აქვს. ძალიან ფართო შოგა სავრცედავია და შუქის სიუხვით ვიწროდავს — ეუმბათის ეკლესიის სარკმელთა გარდა, ტაძარს ეკლესიისგან, დასავალითა და გრძლივი საკუთების უზარმაზარი სარკმელი ანათებს. სამ შხარეს ექვტეტები აგრავს. ტაძრისა და ამ მინაშენთა ეკლესიასარები ერთიანად მოხატულია, ხოლო საკურთხევის კონქში ღვთისმშობლისა და ორი შოპარს ანგელოზის მოზაიკური გამოსახულება. მოზაიკა XII საუკუნისა ვახლავი, მხატვრობა კი ქრონოლოგიურად XII საუკუნიდან იწყება და XVII საუკუნით შოპარდება. ეკლესიის მხატვრობიან განსაკუთრებულ უსაძრადებას იტყვის ტაძრის ჩრდილოეთ ეკლესიის მთელი ტაძრის გამოსახული დაეთი აღმშენებელი ეკლესიის მოდელით ხელის ღვთისმშობლის ტაძრის ფასადებით დეკორატიული თაღების საკმაოდ რთული სისტემითაა გაფორმებული, შავკამ ურქურთმებოდა. როგორც ეკლესიარები აღნიშნავენ დაეთის სიციხეზეში ჩუქურთმების გავითება ვერ მოსაწერს.

ტაძრის ეკლესიის მოიარეთებულთა შუენიარდა გათლილი ქვით. შეერთი აფსიდებში, წარის მლავები, ექვტეტები, შაიი დაქანებული სახურავები და ფრონტონები მთელ შუნას დინამიზმს მატებენ.

XII საუკუნის დასაწყისიდან, როდესაც შოპარს ტაძარი დაფუძნდა, XIV საუკუნემდე გელათში ფართოდ იყო გავლილი მშენებლობა. XIII საუკუნის შუა წლებში აშენდა წმინდა გიორგის ეკლესია, XIII საუკუნის ბოლოს კი წმინდა ნიკოლოზის ორსართულიანი ეკლესია. იმავე პერიოდში შეამკეს აკადემიის შესასვლელი მორიქურთმებული კარიბჭით. ურთადლებას იტყვის აგრეთვე სამრეცოც, რომელიც ადრინდელი სამრეცოცების ტიპისა: ქვემოთ მასფორი კუბია, ზემოთ რვა ბოძიანი ფანჩატური. ვარაუდობენ რომ სულ ქვემო ნაწილი (სადაც წყაროა) უნაე XII საუკუნეში არსებობდა, ხოლო ზემო ნაწილი კი XIII საუკუნეში დააშენეს.

გარდა აღნიშნულისა წმინდა ნიკოლოზის ეკლესიის დასავალით ციცაბო კალთის შირას შემორჩენილია გელათის სახელგანთქმული აკადემიის ნაგებობა. ბურომოდერული ანსამბლი შემოზღუდულია ვალავით, რომლის ძველ შემოსასვლელში დაეკლთა გელათის ბურომოდერული ანსამბლის დამარსებლის დაეთი აღმშენებლის საფლავი.

ვალავის შიგნით დგას, როგორც ძველი, აგრეთვე XIX საუკუნეში აშენებული განახლებული სახლები, ვალავის გარეთ კი მდებარეობს ე. წ. სოხასტერი, წმინდა ელიას ეკლესია და სხვა.

საქართველოს ეკლესიის ისტორიაში გელათს განსაკუთრებული ადგილი მიეკუთვნება როგორც სამეცნიერო-საგანმანათლებლო

ცენტრის დღიდან დაარსებისა, ხანგრძლივი დროის მანძილზე, აქ მოქმედებდა გელათის სახელგანთქმული აკადემია, სადაც ცნობილი ფილოსოფოსი იოანე პეტრიწი მოღვაწეობდა.

როგორც აკადემიის კ. ეკელომე აღნიშნავდა, „აქ დაინთო ლამაზარი ლიტერატურული შემოქმედებისა; რომელიც სასებით არ ჩამტკლავა საქართველოსათვის ბედშავ დროსაც კი, როგორცაა XIV-XV საუკუნეები“.

გელათის ბურომოდერული ანსამბლის შესწავლას, დაცვას და პოპულარობის საკითხს განსაკუთრებული ყურადღება ჰქონს დროში მიექცა, გელათის ბურომოდერული ანსამბლს შესანაწავი ნაშრომები მიუძღვნენ აკადემიოსმა ვ. ზუბინაშვილმა, ვ. ბერიძემ, ს. ყუაზნიშვილმა, შ. შირაჩაშვილმა, რ. მუხისაშვილმა, ბ. ლომინაძემ და სხვებმა.

გელათში სტრუქტურატიკო სამუშაოები შესრულდა ცნობილ მეცნიერ-რესტავრატორის ვ. ცინცაძის ხელმძღვანელობით.

ამჟამად აქ ბორცვილებმა მთელი რიგი მასობრივი ღონისძიებები, რაც ხელს უწყობს მოსახლეობის ესთეტიკური და პატრიოტული გრძნობების აღზრდის საქმეს. ბურომოდერული ანსამბლი გელათი ჩართულია ტურისტულ მარშრუტში, მას უწყველყოფრად ათავალმეტობს ჩამდინებე თეთული ათასი ტურისტი.

